

Arbetsrapport 2006:53

”Det gäller inte bara pengar, vi behöver även idéer”

En studie av samverkanspraktik vid fyra lärosäten

ANDREAS HÖGBERG, PEDER KARLSSON & PETER SCHILLING

Institutet för studier av utbildning och forskning
Drottning Kristinas väg 33D
SE-114 28 Stockholm
www.sister.nu

ISSN 1650-3821

FÖRORD

Som ett led i KK-stiftelsens program 2006/2007 finansierar stiftelsen ett forskningsprojekt vid SISTER. Projektet innehåller två delar:

”1 [...] Utbildningens roll vid högskolorna. I denna delstudie skall profil- och projektsatsningarnas roll för utveckling av utbildning stå i fokus. Delstudien bör även belysa utbildningens roll i skapandet av stabila forskningsmiljöer.

2, [...] Mötet mellan näringslivet och forskarna. Syftet med denna del är att få fram hur olika aktörer samarbetar (eller inte) kring utveckling av forskningsmiljöer vid högskolorna.”

Projekttiden löper från den 1 september 2006 till den 30 september 2007. De budgetmässiga förutsättningarna är ett anslag om 1,5 MSEK. Projektet genomförs av Peter Schilling (projektledare, ansvarig delstudie 2), Lars Geschwind (ansvarig delstudie 1), Maria Johansson och Andreas Högberg, samtliga vid SISTER. I projektet deltar också F.D. Peder Karlsson som extern forskare.

Denna rapport har författats av Andreas Högberg, Peder Karlsson och Peter Schilling. Peder har fungerat som vetenskaplig ansvarig och har också fått ansvaret att skriva stora delar av rapporten. Andreas och Peter har bidragit med text till flera kapitel. Vi är dock alla tre ansvariga för rapporten. Maria och Lars har båda kommenterat texten och gett oss idéer om hur vi ska förbättra vår studie. De har dessutom hjälpt oss att intervjua. Tack för ert arbete!

Föreliggande rapport är vår redovisning av delstudie två.

Stockholm den 30 november 2006,

Peter Schilling

Projektledare

SAMMANFATTNING

I följande rapport står begreppet och fenomenet *samverkan* i fokus. Rapporten är frukten av ett projekt finansierat av Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling i önskan att nå bättre insikt om mötet mellan näringsliv och högskola. Syftet med studien är att undersöka hur samverkan mellan högskola och näringsliv manifesteras i faktiska samverkansprojekt. För att kunna ge ett svar på syftet behövs en problematisering av begreppet samverkan – vad innebär det att samverka? Samverkan finns i det dagliga arbete som utförs i dess namn, i miljöer som finansierats för att samverka, i erfarenheter och uppfattningar hos samverkande människor från akademi och näringsliv.

Vi menar att dessa miljöer finns vid KK-stiftelsens profilsatsningar. Av dessa valde vi: Tillämpad signalbehandling vid Blekinge Tekniska Högskola, Människa-Teknik-Miljö vid Örebro universitet, Mälardalen Real-Time Research Centre vid Mälardalens högskola och Den nya tjänstekonomin vid Karlstads universitet.

Studiens empiriska underlag består av grundliga intervjuer med representanter från profilerna, enskilda projekt och från näringslivet. Intervjuerna genomfördes utifrån ett strukturerat frågeformulär för jämförbarhetens skull och resulterade i ett omfattande material. Även material kring profilernas ekonomi och rapportering till KK-stiftelsen samlades in för att ge en allmän bild av profilernas historia och utveckling.

Den empiriska undersökningen gav att samverkan i sig är en heterogen företeelse men med vissa mönster. Den kanske viktigaste faktorn för att förstå samverkan är vilken karaktär interaktion har. Interaktionens karaktär är i sin tur beroende av tre variabler. Avstånd, både vetenskapligt och geografiskt spelar in på typen av samverkan. Likaså har typen forskningsproblem - beställarstyrda eller gemensamma betydelse för typ av samverkan. Ytterligare en variabel, ”översättaren” mellan akademi och företag spelar en viktig roll. I ett av våra fall, MdH, som i det närmaste utgör en idealtyp för samverkan, så är avstånden små, forskningsproblemen gemensamma och översättningen är funktionell, dvs. industridoktoranderna fungerar som översättare. I detta fall menar att interaktionen har antagit nätverkskaraktär vilken är en djup form av samverkan. De övriga profilerna har inte denna ideala typ av samverkan.

Om vi däremot skiftar perspektivet en aning och sätter profilen och inte samverkan i fokus så bildar materialet ett annat mönster. Tre av profilerna, vid MdH , KaU och ÖU ingår i redan etablerade center eller motsvarande vid lärosätet vid profilsatsningens start. I dessa miljöer blir profilen inget fundamentalt nytt utan fungerar mer som ett stöd för en redan etablerad miljö. BTH-profilen är paradoxalt nog den enda verkliga ”profilen” i vår undersökning, det vill säga en helt ny enhet i relation till lärosätets administrativa organisation.

Med hjälp dessa slutsatser och andra studier kring forskningsfinansieringsproblematiken avslutas rapporten med några rekommendationer inför KK-stiftelsens framtida satsningar.

Profilstödet bör delas upp i stöd till *existerande centra* och stöd till *profiler*. Profilstödet bör bli mer omfattande i både tid och pengar. Här tänker vi oss att rekommendationerna för excellenta forskningsmiljöer (DS 2004:21) är rimliga – 10 år, 10 Mkr/år. Det borde räcka för att bygga upp en profil eller om man vill ett centrum vid en högskola. Motfinansieringen från näringslivet bör omfatta två femårsperioder med något olika krav.

KK-stiftelsen bör även stödja redan etablerade miljöer. Miljöerna bör ha existerat under relativt lång tid (cirka 10 år) och ha haft täta kontakter med eller en tradition av samverkan med näringslivet, vara ett centrum eller liknande som redan har en position vid lärosätet. Nuvarande tid för stöd på sex år och omfattningen på cirka 36 miljoner kronor anses vara bra, likaså kravet på motfinansiering från näringslivet. Vi menar också att en del, inte nödvändigtvis en stor del, av motfinansieringen bör vara i likvida medel till lärosätet för ökade förutsättningar för ytterliggare bidrag.

Gemensamt för de båda eventuella satsningarna är att bedömningen av ansökningar bör, precis som nu, ske utifrån fler kriterier än vetenskaplig excellens. Detta bör också genomsyra utvärderingarna, t.ex. menar vi att en traditionell peer review inte helt gör rättvisa åt de resultat som produceras.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Förord	2
Sammanfattning	3
Innehållsförteckning	5
1 Inledning.....	6
1.1 Utgångspunkter- vad är samverkan?.....	6
1.2 En preliminär modell	9
1.3 Metod och material	10
2 Profilernas verksamhet och resultat	14
2.1 Blekinge tekniska högskola – Tillämpad signalbehandling.....	14
2.2 Örebro universitet – Människa-Teknik-Miljö – MTM	15
2.3 Mälardalens Högskola – Mälardalen Real-Time Research Centre – MRTC	16
2.4 Karlstads universitet – Den nya tjänsteeknomin	16
2.5 Resultat	17
3 Samverkan i praktiken	19
3.1 Finansiering i praktiken - vad betyder motfinansiering?.....	19
3.2 Mötet	
3.3 Roller	
3.4 Interaktionen	30
4 Att förstå begreppet samverkan	44
5 Att bygga miljöer – några rekommendationer för framtida satsningar.....	49
Käll- och litteraturförteckning.....	53
Bilaga 1 Intervjuguide universitet/högskolor	56
Bilaga 2 Intervjuguide näringsliv	61
Tidigare arbetsrapporter/working papers	66

1 INLEDNING

I denna rapport står begreppet och fenomenet *samverkan* i fokus. Rapporten är frukten av ett projekt finansierat av KK-stiftelsen i önskan att nå bättre insikt om mötet mellan näringsliv och högskola. Det handlar med andra ord om en översyn av KK-stiftelsens så kallade ”profilsatsningar” med avseende på stiftelsens mål att främja samverkan mellan högskola och näringsliv.

Vi har valt att närma oss problematiken genom fallstudier av reella ”samverkansprojekt” vilka initierats och bedrivits inom ramen för profilsatsningar på fyra svenska högskolor och universitet: Blekinge Tekniska Högskola (BTH); Karlstads universitet (KaU); Örebro universitet (ÖU); Mälardalens högskola (MdH). Studien baseras på ett kvalitativt angreppssätt med kvantitativa inslag. Genom att intervjua representanter från lärosäten och näringsliv förenade av gemensamma projekt, vill vi få inblick i de praktiska förutsättningarna, möjligheterna och begränsningarna för samverkan, och för etablering av livskraftiga samverkansmiljöer.

Syftet med denna studie är därmed att *undersöka hur KK-stiftelsens satsningar på ökad samverkan mellan högskola och näringsliv manifesteras i det dagliga arbetet i faktiska samverkansprojekt*. Den empiriska utgångspunkten är information som inhämtas från ett urval personer vars erfarenheter, föreställningar och förhållningssätt utgör ett rimligt underlag för en kritisk analys av de praktiska resultaten av KK-stiftelsens satsningar. Som komplement till den kvalitativa analysen försöker vi även att kvantitativt mäta flöden i form av personer (exempelvis industridoktorander) och pengar (kostnader och intäkter). Förhoppningen är att den kvantitativa analysen ska blottlägga ekonomiska och organisatoriska spår av KK-stiftelsens satsningar, spår som även kan betraktas som formaliserade betingelser för, och resultat av, arbetet i de studerade fallen.

1.1 UTGÅNGSPUNKTER- VAD ÄR SAMVERKAN?

Vid en första anblick ter sig begreppet *samverkan* föga problematiskt. Det har en klang av självklarhet och begreppet är idag ett naturligt inslag i den akademiska, forskningspolitiska och byråkratiska vokabulären. Men vad betyder egentligen samverkan?

I ett avseende kan *samverkan* uppfattas som ett tämligen formaliserat och stabilt begrepp: Den svenska högskolelagen föreskriver att universitet och högskolor ska samverka med samhället i övrigt. Det är en viktig del i universitetets ”tredje uppgift”, och det vore ju knappast meningsfullt att formulera en uppgift om den inte gick att lösa. Nej, begreppet samverkan borde rimligtvis syfta på någonting tämligen påtagligt då detta ”någonting” till och med låter sig fastslås i lagar och förordningar. Men nu är inte samverkan en unikt svensk företeelse och att samverkan *ska* ske behöver inte betyda att imperativet reflekterar en klar föreställning om vad som avses med begreppet. För att förstå den svenska diskussionen kring samverkan mellan akademi och det omgivande samhället, får vi nog lov att lyfta blicken en smula.

Under de senaste dryga 10 åren har det inom vetenskapsstudieområdet förts en diskussion om förändrade relationer mellan den akademiska världen och det omgivande samhället. Diskussionen har hämtat mycket av sin näring från teorier som på olika sätt problematiserar traditionella gränsdragningar. Enligt dessa modeller har förutsättningarna för forskning och utbildning förändrats med, bland annat, tilltagande globalisering, och som följd av de nya förutsättningarna har kunskapsproduktionen antagit nya former. Med begrepp som ”triple helix”, ”mode 2”, ”akademisk kapitalism” och ”post-akademisk vetenskap” har man försökt fånga aktuella trender och tendenser: Diffus rollfördelningen mellan akademi och näringsliv, minskad betydelse av avstånd i tid och rum, fokusering på samhällsrelevanta och tillämpningsbara problem, för att nämna några (se ex Etzkowitz 2005; Gibbons m fl 1994; Slaughter & Rhoades 2004; Ziman 2000). Teorierna och begreppen är långt ifrån oomtvistade (jfr Karlsson & Schilling 2006) men alla pekar åt ett och samma håll - samverkan är ett fenomen i växande.

Samverkan som begrepp har därmed funnits på agendan under en längre tid, och någonstans längs vägen har det alltså kommit att betraktas som en väsentlig förutsättning för akademien. I Sverige är den inte bara fastslagen i lag, samverkan har dessutom blivit ett kriterium för finansieringen av forskning och utbildning. I och med KK-stiftelsens ”profilsatsningar” kom de forskningspolitiska samverkanssträvandena att kanaliseras via reda finansieringsströmmar riktade mot nya högskolor och universitet. Vi gör oss knappast skyldiga till någon grövre överdrift om vi använder begreppet ”institutionalisering” för att beteckna det normativa och infrastrukturella

genomslag vi kan urskilja när vi blickar tillbaka över tio år av formaliserad samverkan (jfr Brulin 1998).

Fenomenet samverkan har beforskats ordentligt under de senaste tio åren. En indikator på detta är att det finns en vetenskaplig tidskrift som heter *Industry and Higher Education*. I tidskriften finns också litteraturöversikter som exempelvis *University-Industry Partnerships: What Do They Mean to Universities? A Review of the Literature* (Prigge 2005). Eftersom en litteraturöversikt redan finns, har vi inte för avsikt att i denna studie utförligt redogöra för den tidigare forskningen separat. Men naturligtvis kommer andra forskares resultat att användas, när det är relevant för studien.

Dock bör några svenska rapporter nämnas. Den första är riksrevisionens rapport om samverkan från 2001. Den har karaktären av en utvärdering och ger vissa rekommendationer. Riksrevisionen fokuserar på det statliga stödet och vilka effekter det fått (RRV 2001). Högskoleverket har också utvärderat och kartlagt samverkan vid de svenska lärosätena. Det har resulterat i flertalet rapporter och det finns ett rikt material att ta vara på. I detta arbete finns också ”goda exempel på samverkan” (se ex Lönn 2004). Till dessa statliga myndigheters rapporter kommer också att flera forskare har bidragit med rapporter och utvärderingar, exempelvis har samverkansdelegationens arbete utvärderats (se Deicao m fl 2005).

Begreppet samverkan har därmed, under en relativt kort tidsperiod, färdats från diskursiv nivå till lagstiftning. Det har blivit en del av forskningspraktiken, och dess empiriska yttringar har undersökts och till och med utvärderats. Trots det vet vi egentligen ganska lite om vad det innebär *att samverka*.

En anledning till begreppets flitiga användande, och flytande definition, är att det kan sägas beteckna så många saker. Samverkan är en mycket vid beteckning för relationer mellan akademien och det omgivande samhället, och vi är i denna rapport egentligen bara intresserad av en begränsad del i detta: Samverkan mellan akademi och näringsliv, finansierad av KK-stiftelsen. Men inte heller med denna avgränsning följer någon klar definition. I en nyligen genomförd utvärdering av KK-stiftelsens profilsatsningar (Faugert m fl 2006) kan man utläsa åtminstone fem betydelser: Finansiering; Samarbete i allmänhet; Forskningsamverkan; Personellt utbyte; Materiellt utbyte. Nämnade samverkansformer innefattar dessutom varierande samverkansrelationer mellan

forskargrupper, lärosäten och näringsliv. Läger man till dessa former och relationer KK-stiftelsens roll som finansiär så framstår bilden än mer komplex; samverkan är en benämning på ett heterogent och vagt avtecknat fenomen.

Utgångspunkten för denna rapport är att begreppets betydelse måste sökas i aktiviteter vars uttalade syfte är samverkan. Samverkan finns i det dagliga arbete som utförs i dess namn, i miljöer som finansierats för att samverka, i erfarenheter och uppfattningar hos samverkande människor från akademi och näringsliv. Frågan kvarstår dock – vad gör man när man samverkar? Om vi lyckas besvara denna fråga, och därigenom komma fram till en förståelse av vad samverkan är, då kan vi också lägga en grund att stå på inför framtida samverkanssatsningar.

1.2 EN PRELIMINÄR MODELL

Vi har i denna studie valt att närma oss samverkan så förutsättningslöst som möjligt, men för att detta ska bli möjligt, krävs en neutralare definition av begreppet. Från diskussionen så långt kan vi urskilja en ”minsta gemensam nämnare”. Samverkan är ett relationellt och aktivitetsfyllt begrepp. Det handlar i grund och botten om en *interaktion* mellan akademi och någon annan part, ett sätt att arbeta, inriktat på ett gemensamt åtagande. I vårt fall är det interaktionen mellan akademi och näringsliv som står i centrum. Observera att interaktion och samverkan inte är utbytbara begrepp. Interaktion är ett mer förutsättningslöst begrepp som inte säger någonting om innehållet i samspelet, annat än att det är fråga om en ömsesidig aktivitet av något slag.

För analytisk vägledning har vi utgått från följande preliminära modell: Samverkan är en ständigt pågående process utsträckt i tiden. När man närmar sig samverkan ”här och nu”, kan dock fenomenet, i ett och samma exempel, betraktas som *mål*, *medel* och *produkt* – målsättningen med KK-stiftelsens satsningar är ökad samverkan, medlet för att nå detta är samarbete och resultatet av processen förväntas bli varaktig samverkan. *Interaktionen* mellan akademi och näringsliv sker, på motsvarande sätt, under vissa givna *förutsättningar* och det leder till *resultat* av något slag. Resultaten blir i ett senare moment till förutsättningar för fortsatt interaktion. För att förstå interaktionen måste vi därför även identifiera bärande förutsättningar och resultat.

Perspektivet som impliceras i det skisserade angreppssättet, bär stora likheter med de vetenskaps-/kunskapsociologiska ansatser där forskning studeras och beskrivs i termer

av ”praktik”. Den bärande tankegången inom dessa perspektiv är att forskningsprocessen ska förstås i ”realtid”, med utgångspunkt i de förutsättningar, begränsningar och möjligheter som inramar forskningspraktiken: Social organisation, kulturella föreställningar, teorier, instrument etcetera. Forskningspraktiken resulterar inte bara i kunskapsanspråk, även den sociokulturella organisationen är ett resultat av praktiken. Existerande förutsättningar ”manglas” i forskningspraktiken och resultatet blir antingen bevarande eller förändring av något slag, vilket i sin tur bildar förutsättningar för den fortsatta forskningspraktiken (jfr Pickering 1995).

Med hjälp av modellen kommer vi nära praktiken, det vill säga interaktionen ”på golvet”. Det vardagliga arbetet i de projekt vi studerar bygger på samverkanssatsningar som omsätts i *interaktion* utifrån de *förutsättningar* och *resultat* som finns för handen. Genom intervjuer med ”utförarna” får vi inblick i interaktionen; vilka som interagerar, fördelning av roller och uppgifter, vilka resurser som används samt hur själva arbetet går till.

För att kunna identifiera förutsättningarna för, och resultaten av interaktionen, går vi dock även utanför intervjuerna. Vi behöver ytterligare information och har därför valt att försöka kartlägga ekonomiska, materiella och personella flöden, vilka enligt vår mening kan studeras som indikatorer på förutsättningar och resultat.

För att summera diskussionen så långt: Det vi gör i denna studie är att ”lyssna in” vad de inblandade säger om den egna verksamheten och vi hoppas därigenom nå förståelse för vad interaktionen mellan högskola och näringsliv innebär, och hur den kommer till uttryck i fyra olika samverkansprojekt: Hur ser villkoren för interaktion ut? Hur sker interaktionen i praktiken? Finns det ”grader” av interaktion och hur ska variationen i så fall förstås?

1.3 METOD OCH MATERIAL

I detta projekts initialskede, när vi i gruppen drog upp riktlinjerna för arbetet, bestämde vi oss för att studera samverkan genom fyra *fallstudier* (se ex Merriam 1988) avgränsade till ”profiler” på fyra svenska lärosäten. Ganska snart under arbetet fann vi dock ”projektet”, och inte profilen, som den mest naturliga avgränsningen för våra fall. Konkreta samverkansprojekt består nämligen av interaktion, och relationer, mellan forskare och andra representanter från såväl högskola som näringsliv, formerade kring

en specifik uppgift, eller målsättning. Vår strategi blev att inrikta oss på *ett* samverkande företag. Vi hade redan från början föresatt oss att komma så nära utförarnas praktiska arbete som möjligt, och när vi riktade blicken mot ”projektet” kunde vi tydligare urskilja samverkan som ett empiriskt fenomen.

Urvalsförfarandet tycktes också bli enklare med ”projektet” i fokus. I det första utkastet till projektskiss angav vi ”position”, ”ålder” och ”kön” som de bärande kriterierna för vårt urval. I praktiken blev det dock svårt att välja intervjupersoner med dessa karaktäristika som enda vägledning. Profilen som ”population” bidrog till svårigheterna – vilka personer skulle vi välja, och hur skulle vi motivera vårt urval? Med ”projektet” som urvalsgrund kunde vi ganska snart komma överens om nya kriterier: Beträffande **högskolan** avsåg vi att intervjua *profilledaren*, *projektledaren*, en *senior forskare* och en *doktorand*. Från det samverkande **företaget** såg vi *forskningschefen*, en *forskare* och en *industridoktorand* som ekvivalenter. Sammanlagt sju intervjupersoner per fall, med andra ord.

Med nämnda kriterier som grund skred vi till verket. Vi som skulle genomföra intervjuerna tog itu med varsin profil och valde utifrån dessa ut lämpliga projekt och intervjupersoner. När intervjupersonerna sedan skulle kontaktas uppstod vissa problem; verkligheten visade sig inte riktigt överensstämmande med den ideala kartbild vi hade baserat våra urvalskriterier på. För det första var det svårt att finna tydligt avgränsade ”projekt” med avseende på personalsammansättning. Inom profilen på Örebro universitet var till exempel gränserna mellan profil, projekt och företag otydliga, och intervjupersonerna hade svårt att identifiera ”projektet” i vår mening. Det var, för det andra, även problematiskt att fylla urvalet utifrån kriterierna. Inom profilen på Blekinge Tekniska högskola valdes ett tämligen litet företag ut, där varken någon senior forskare eller någon forskningschef fanns att tillgå. Detta fall kom även att avvika från urvalskriterierna till följd av svårigheter att finna lämpliga representanter från lärosätet. I Karlstadfallet ville inte någon doktorand ställa upp. Det slutliga urvalet kom att bestå av 25 intervjupersoner fördelade enligt följande tabell:

Tabell 1 Bortfallsredogörelse

	BTH	MdH	ÖU	KaU
Profilen	1 Profil-/projektledare	1 Profilledare	1 Profilledare	1 Profilledare
	2 Doktorander	1 Prorektor	1 Projektledare	2 Projektledare
		1 Professor	1 Forskare	1 Forskare
		1 Doktorand	1 Doktorand	
Företaget	1 VD	1 Forskningschef	1 Forskningschef	1 Forsknings- ansvarig
	1 Industridoktorand	1 Forskare	1 Ind.doktorand	2 Analytiker
		1 Ind.doktorand		
<i>Totalt</i>	<i>5 (samtliga män)</i>	<i>7 (samtliga män)</i>	<i>6 (varav 2 kv.)</i>	<i>7 (varav 3 kv.)</i>

Avvikelsen från det teoretiska urvalet kan givetvis uppfattas besvärande. Man ska dock hålla i åtanke att det handlar om 4 olika ”fall”, och att det slutliga urvalet återspeglar de faktiska omständigheterna i respektive projekt. Att urvalet ser olika ut från fall till fall ser vi inte som något problem. Avsikten med att utgå från ”projektet” som urvalsgrund var att få tillgång till olika beskrivningar av ett gemensamt åtagande. Varje fall är på så vis att betrakta som unikt i relation till de övriga. Trots detta anser vi oss ha underlag för att dra vissa generella slutsatser för studien som helhet. Variationen, det förhållandevis stora urvalet och datamaterialet, ger en god bild av KK-stiftelsens profilsatsningar, som de kommer till uttryck i vårt material.

Den metod vi redan inledningsvis utgick ifrån, var den kvalitativa intervjun. Vi ville genom våra intervjuer få tillgång till de intervjuades egna erfarenheter, föreställningar och förhållningssätt och vi fann därför metoden som den enda framkomliga vägen. Intervjuerna dokumenterades med inspelningsutrustning och vi inledde varje intervju med att informera om intervjupersonens rättighet att inte svara på frågor som upplevs känsliga eller ”svåra”; att han/hon är med frivilligt och därför kan avbryta intervjun om så önskas; att informationen behandlas på ett sätt som, så långt det är möjligt, förhindrar att uttalanden och citat kan knytas till enskilda personer.

Intervjuerna genomfördes med hjälp av en intervjuguide med öppna frågor, indelad i fem teman/frågeområden (bilaga 1). Studiens begränsade tidsramar medförde att vi var tvungna att förlita oss på en tämligen strukturerad intervjuguide; vi ville gå in i varje intervjusituation med en uppsättning på förhand formulerade intervjufrågor för att på så sätt kunna gå ut därifrån med svar som skulle möjliggöra analyser av skillnader och likheter, såväl mellan olika intervjupersoner som mellan de olika fallen. Det fanns dock ytterligare ett motiv – utöver tidshorizonten – till att välja en tämligen strukturerad intervjuguide, och det var att intervjuerna skulle genomföras av fler än en person. Med olika intervjuare följer risk för olikheter i sätt att ställa frågor etcetera. Ett till stora delar gemensamt frågeschema reducerar effekterna av olika intervjuare (Patton 1987, s 113).

För intervjuerna med näringslivsrepresentanter användes en något modifierad guide (bilaga 2). Vi ville på så sätt skapa en så naturlig kommunikation som möjligt, oavsett vem vi talade med.

Utifrån redogörelsen för urval, datainsamlingsmetod samt intervjuguide, och med tanke på studiens tidshorizont, bör det stå klart att vi har samlat in ett relativt stort datamaterial. Vi valde av denna anledning att effektivisera analysarbetet genom att göra det så öppet och intersubjektivt som möjligt. Till att börja med fick intervjuerna, var för sig, besvara frågorna i intervjuguiden för varje intervjuperson, och på så sätt extrahera de viktigaste delarna av intervjumaterialet. Gruppen hade sedan ett möte där vi diskuterade våra sammanfattningar och övergripande intryck, vilket utmynnade i en modell för hur materialet kunde analyseras. Därefter skrevs analysen ner parallellt med att de inspelade intervjuerna konsulterades för exempel, bekräftelse och/eller prövning av de preliminära tolkningarna. Under färdigställandet av rapporten har samtliga gruppmedlemmar läst och kommenterat de tolkningar och resultat som framkommit.

Den kvantitativa delen bygger på en genomgång av de valda gruppernas ekonomi. Vi har främst använt oss av tidigare slut- och halvtidsutvärderingar av KK-stiftelsens profilsatsningar, samt av profilernas egen rapportering gällande uppdrag samt uppdragens omfattning och typ; flöde av personal; olika typer av inkomster och utgifter för lärosätet och profilen. Denna information har samlats in som ett komplement till den kvalitativa studien, och vi har därigenom kunnat fylla ut bilden av respektive fall.

2 PROFILERNAS VERKSAMHET OCH RESULTAT

I detta kapitel presenterar vi de bakgrundsuppgifter vi samlat in som komplement till intervjuerna i de fyra fallstudierna. Profilernas verksamhet och de mätbara förutsättningarna kan, som vi ser det, fungera som viktiga förklaringsvariabler för samverkan. Genom kortfattade sammanfattningar av de olika profilerna, vill vi alltså ge en bild av de ”yttre” förutsättningarna för arbetet i de studerade projekten. Uppgifterna vi presenterar bygger främst på de tidigare slut- och halvtidsutvärderingar som gjorts av Faugert & Co samt profilernas egna rapporter till KK-stiftelsen. Vissa uppgifter har även inhämtats direkt vid förfrågningar från personer anställda vid profilerna eller respektive lärosäte samt citat från de intervjuer som genomförts med utvalda personer vid profilerna.

2.1 BLEKINGE TEKNISKA HÖGSKOLA – TILLÄMPAD SIGNALBEHANDLING

Profilsatsningen Tillämpad signalbehandling slututvärderades under 2006 av Faugert & Co på uppdrag av KK-stiftelsen (Thoresson-Hallgren m fl 2006). Profilen startades i och med tilldelningen av profilstöd från KK-stiftelsen 1998 och fortsatte därefter under sex år. Den grupp som ansökte om profilstödet bestod av 14 forskare samt dåvarande rektor. Flera av forskarna hade sitt ursprung från Lunds tekniska högskola (Thoresson-Hallgren m fl 2006, s 36).

Under stödperioden innehöll profilen Tillämpad signalbehandling fem forskningsområden: talkvalitetsförbättring, tele- och radiokommunikation, aktiv buller- och vibrationsundertryckning, detektering och estimering samt filter- och lobkonstruktion (Thoresson-Hallgren m fl 2006, s 15).

Sedan stödet från KK-stiftelsen avslutades 2004 har Tillämpad signalbehandling upptagits som en del av institutionen för telekommunikation och signalbehandling där dessa två områden utgör två enskilda avdelningar. Institutionen är i sin tur en del av sektionen för teknik (www.bth.se 2006). Tillämpad signalbehandling är alltså inte längre

en enskild forskningsprofil vid BTH. Av de personer som arbetade inom profilen finns omkring 15 kvar på institutionen¹.

I slututvärderingen av Tillämpad signalbehandling från Faugert & Co är bedömningen över lag att man varit framgångsrik och att BTH med hjälp av KK-stiftelsens profilstöd har kunnat bygga upp en internationellt konkurrenskraftig forskningsmiljö. De rekommendationer man ger profilen är främst av organisatorisk och storleksmässig typ, samt att ta fram en strategisk affärsplan. Exempelvis menar slututvärderingen att man borde utöka omfattningen av profilen (Thoresson-Hallgren m fl 2006).

2.2 ÖREBRO UNIVERSITET – MÄNNISKA-TEKNIK-MILJÖ – MTM

MTM startade sin verksamhet i Örebro 1996. Två år senare beviljades man profilstöd från KK-stiftelsen för perioden juli 1998 till och med juni 2004. Med tiden kom stödperioden att förlängas i olika omgångar, till och med den sista juni 2005 (Faugert m fl 2006c).

MTM definieras som ett mångvetenskapligt forskningscentrum. År 1999 då Örebro universitet bildades blev den nya naturvetenskapliga institutionen värdinstitution. MTM fokuserar på tre forskningsområden och tre forskargrupper: biogeosfärdynamik, miljö och hälsa, samt risk, kommunikation och beslut (Faugert m fl 2006c).

Vid den tidpunkt när profilstödet avslutades var cirka 40 personer kopplade till MTM enligt slutrapporten, och av dessa var ungefär hälften doktorander. Sedan starten 1996 har 64 personer varit verksamma vid MTM (Slutredovisning av Profilprogrammet Människa-Teknik-Miljö).

KK-stiftelsens profilstöd utgjorde en ansevärd del av finansieringen av MTM, men man erhöll även stöd från annat håll enligt slututvärderingen. I de intervjuer vi genomfört kan vi utläsa att KK-stiftelsen var huvudfinansiär och att man nu letar efter en ny. Men också att man fått minska omfattningen av sin verksamhet i och med det minskade

¹ Uppgifter från BTH:s administration

stödet bland annat i form av färre administrativa tjänster. Man menar att de olika delarna inom MTM kan komma att brytas upp i separata delar på sikt².

2.3 MÄLARDALENS HÖGSKOLA – MÄLARDALEN REAL-TIME RESEARCH CENTRE – MRTC

MRTC startades formellt 1 januari 1999 efter beviljande av profilstöd från KK-stiftelsen. Fokus på realtidsforskning hade dock funnits ända sedan 1987 vid högskolan. Under perioden med stöd från KK-stiftelsen har verksamheten vid MRTC ökat från en handfull grupper av forskningssamarbeten till ett forskningscenter. MRTC organiserar all forskning och forskarutbildning vid institutionen (Faugert m fl 2006b).

MRTC ansökte, i likhet med MTM vid Örebro universitet och Tillämpad signalbehandling vid Blekinge tekniska högskola, om profilstödet från KK-stiftelsen i den första ansökningsomgången, men fick då avslag. När man ett år senare kunde ”visa upp” en vetenskaplig ledare i en ny ansökan beviljades man profilstöd från KK-stiftelsen för de följande sex åren (Faugert m fl 2006b).

När MRTC startades omfattades profilen av 23 personer: En professor, åtta seniorforskare och resten doktorander, varav två industridoktorander. Vid stödperiodens avslutande 2004 var motsvarande siffror: Nio professorer, 14 seniorforskare och 56 doktorander, av vilka 20 var industridoktorander. Antalet personer inom MRTC har således drygt tredubblats under perioden (Faugert m fl 2006b).

Under MRTC drivs idag The PROGRESS Centre for Predictable Embedded Software Systems. Efter avslutandet av profilstöden från KK-stiftelsen har PROGRESS fått ett femårigt stöd från Stiftelsen för strategisk forskning (SSF) för att bygga upp ett strategiskt forskningscentra (www.mrtc.mdh.se 2006).

2.4 KARLSTADS UNIVERSITET – DEN NYA TJÄNSTEKNOMIN

Den nya tjänstekonomin är en forskningsprofil inom forskningscentret CTF (Centrum för tjänsteforskning) vid Karlstads universitet. Forskningen omfattar fyra ämnen: företagsekonomi, sociologi, psykologi och arbetsvetenskap. CTF bildades redan 1986

² Från intervju med profilledaren

men profilstödet från KK-stiftelsen till Den nya tjänsteekonomin påbörjades först i januari 2002 och avslutas i december 2007 (Faugert m fl 2006a). Detta innebär att stödet till CTF till skillnad från de tre andra profilerna fortfarande inte är avslutat och att ingen slututvärdering är gjord.

Enligt den halvtidsutvärdering som gjorts av Faugert & Co under 2006 har CTF omkring 47 medarbetare varav 23 är forskare och 10 doktorander inom 11 delprojekt. När profilen ansökte om stöd från KK-stiftelsen bestod den av 10 delprojekt och 18 heltidsanställda personer (Faugert m fl 2006a).

2.5 RESULTAT

Trots en del olikheter bland profilernas förutsättningar finns ändå flera likheter, bland annat i forskningsresultatet. I den årliga rapporteringen till KK-stiftelsen avtalades att profilerna skulle uppgå bland annat mått på resultat, eller ”vilken publiceringsverksamhet som dittills skett”. Resultatet angavs mer specifikt med antal publiceringar i internationella tidskrifter med referee-förfarande, avhandlingar, konferensbidrag, internrapporter samt övrigt. Även uppgifter om patent som sökts och beviljats rapporterades, samt vilka avhandlingar som lagts fram och godkänts³.

I profilernas slutrapporter finns de rapporterade uppgifterna sammanställda. På grund av olika former av rapportering från profilerna skiljer sig uppgifterna något. Dock har de den gemensamma nämnaren att de genomgående visar på en relativt stor produktion under tiden med profilstöd. Det är inte helt lätt att jämföra de olika typerna av resultat, men det sammantagna intrycket är att alla profilerna har producerat en omfattande forskningsvolym. De skillnader som finns i rapporteringen grundar sig mycket på hur profilerna valt att redovisa sin verksamhet som helhet eller efter avgränsningar beroende på stöd (se tabell 2).

³ Uppgifter från profilstödets avtal

Tabell 2 Redovisning av produktion vid de fyra profilerna

	BTH - Tillämpad signalbehandling ⁴	Örebro Universitet - MTM 2000 - 2005	Mälardalens högskola - MRTC ⁵	Karlstad universitet - CTF totalt till 2005 ⁶
Doktorsavhandlingar	12	17	29	5
Licentiatavhandling	10	1	51	5
Bokkapitel	15	86	-	18
Böcker	-	-	8	3
Research reports	30	-	-	-
Konferensbidrag	200	94	405	71
Interna rapporter	-	133	150	18
Journal papers	80	164	52	37
Patent och patentansökningar	150	-	1	-

Källor: Sammanställningar från slutrapporter och årsrapporter till KK-stiftelsen från de fyra olika profilerna

I likhet med slututvärderingarna gjorda av Faugert & Co kan vi utifrån tabellen dra den slutsatsen att profilerna varit mycket produktiva under stödperioden. Det är svårt att närmare jämföra de olika resultaten för de olika profilerna på grund av tidigare nämnda förutsättningar. Ett tydligt exempel på detta är bland annat antalet rapporterade patent där forskningsområdena naturligtvis påverkar möjligheterna till patentansökningar och registreringar. Mest relevant att jämföra mellan de olika profilerna är nog ändå antalet avhandlingar på doktors- respektive licentiatnivå. Här utmärker sig MRTC med en klart större volym än de övriga profilerna, speciellt bland licentiatavhandlingarna.

⁴ I slutrapporten från Tillämpad signalbehandling uppger man att de siffrorna är uppskattningar

⁵ Uppgifterna från MRTC är sammanställda från centrats årsrapporter under profilåren och gäller således hela centret, det vill säga även forskares resultat som inte omfattas av KK's profilfinansiering förekommer

⁶ Profilstödet är inte avslutat. Siffrorna avser resultat efter halva stödperioden

3 SAMVERKAN I PRAKTIKEN

Med detta kapitel övergår vi till en presentation av vår intervjustudie. Kapitlets olika delar innehåller analyser, ur olika synvinklar, av interaktionen mellan akademi och näringsliv. Med intervjumaterialet i fokus ställer vi oss frågorna: Vilken roll har finansieringen i de olika projekten? Hur möts akademiker och näringslivsföreträdare, det vill säga hur skapas ett samverkansprojekt? Vilka roller intar respektive part och hur ser man på den andra parten? Hur sker interaktionen i projekten? Analyserna i detta kapitel för oss sedan vidare till kapitel 4, där vi försöker formulera en sammanhållen förståelse av vad det innebär att samverka.

I kapitlet återopas intervjumaterialet kontinuerligt, i form av citat alternativt sammanfattningar av intervjupersoners resonemang. För att i det längsta skydda intervjupersonerna från identifikation har vi valt att genomgående använda följande beteckningar: För universitet/högskola använder vi ”forskningsledare”, ”senior forskare” och ”doktorand”; näringslivsrepresentanterna benämns på motsvarande sätt ”forskningsansvarig”, ”näringslivsforskare” eller ”industridoktorand”. Bland intervjupersonerna från näringslivet återfinns ej forskarutbildade i de två förstnämnda kategorierna.

3.1 FINANSIERING I PRAKTIKEN - VAD BETYDER MOTFINANSIERING?

I de slututvärderingar som gjorts av tre av profilerna, samt halvtidsutvärderingen av profilen vid Karlstads universitet, används uttryck som ”in kind” och ”natura” för att beskriva typen av motfinansiering från näringslivet. Det blir snabbt uppenbart att definitionen av ”in kind” är bred och att en mängd olika typer av motfinansiering ryms i begreppet. Grundläggande är att ”in kind” innefattar alla typer av redovisad motfinansiering som inte är direkt likvida medel. Allt från finansiering av industridoktorander som spenderar tid både på lärosätet och företaget till kostnadsfri utlåning av utrustning och laboratorier räknas i viss grad som betalning in kind. Faugert & Co berör området men nöjer sig med att konstatera att det till viss grad rör sig om motfinansiering in kind, dock utan att gå djupare in på i vilken utsträckning eller vilka konsekvenser det kan tänkas ha (Faugert m fl 2006abc, Toresson-Hallgren 2006).

I återrapporteringen till KK-stiftelsen har de olika profilerna redogjort för motprestationer från näringslivet för rekvisering av medel. I samtliga fyra profilers återrapportering redovisas alltid motfinansieringen i kronor och ören. Dock har man i återrapporteringen från Karlstad angivit om motfinansieringen varit i annan form än likvida medel (KK-stiftelsen arkiv, profilernas ekonomiska redovisning).

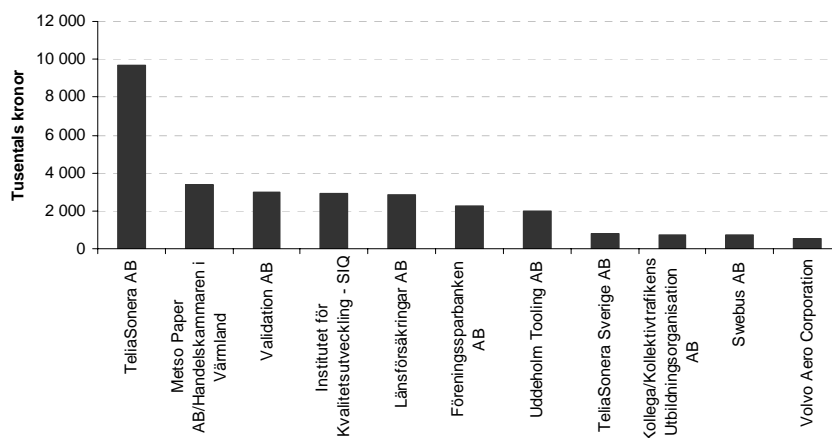
För att ge ytterliggare möjlighet att förklara graden av framgång för de olika profilerna är typen av motfinansiering intressant. Det är naturligt att undersöka om det är närheten till en forskningsmiljö till exempel i form av lån av laboratorier och utrustning som är avgörande för framgång, och/eller om det är mängden likvida medel som profilen får utifrån.

De skilda sätten att rapportera uppgifter kring transaktionerna har gjort det svårt att sammanställa någon form av jämförelse mellan de olika profilerna. Ett naturligt nästa steg i undersökningen av likvida medel till profilerna bör vara en genomgång av profilernas egna ekonomisystem, och ingående och utgående transaktioner från de företag som ingår i profilsatsningen. Vi har påbörjat detta arbete men tyvärr har dessa förfrågningar främst resulterat i hänvisningar till det blandade material som inkommit till KK-stiftelsen.

Istället för att återge hela jämförelser mellan de olika profilernas inrapportering till KK-stiftelsen, har vi valt att redovisa några mer eller mindre typiska urval från profilerna, relaterade till de undersökta projekten. Vi presenterar även sammanställningar av de olika profilernas ekonomirapportering av motfinansieringen från näringslivet till KK-stiftelsen.

Profilen vid Karlstads universitet är inte ännu avslutad och de senaste ekonomirapporterna från profilen till KK-stiftelsen som vi tagit del av är från 2005. Fram till och med 2005 har profilen vid Karlstads universitet rapporterat en motfinansiering från näringslivet på omkring 29 miljoner kronor.

Figur 1 Totalt redovisat stöd under profilperioden till och med 2005 till profilen vid Karlstads universitet från näringslivet i tusentals kronor

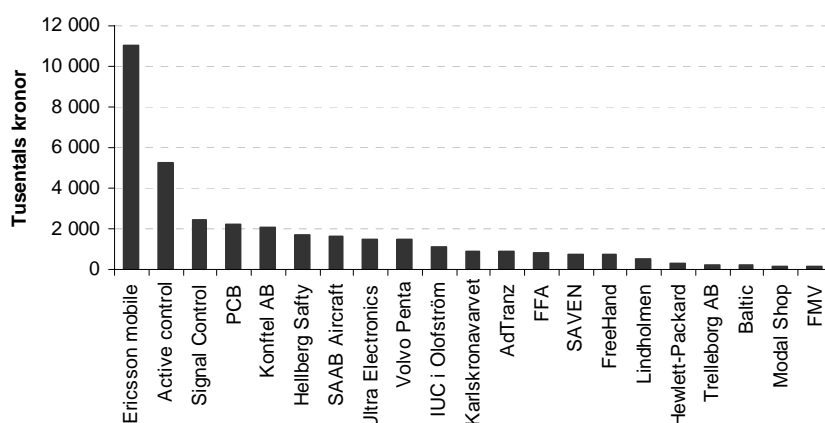
Källa: Den nya tjänsteekonomins ekonomirapportering till KK-stiftelsen

Som vi kommer att se även i de tre andra profilerna är det främst ett företag från näringslivet som dominerar den rapporterade motfinansieringen, i CTF:s fall är detta TeliaSonera AB. Tillsammans med TeliaSonera Sverige AB står man för omkring en tredjedel av motfinansieringen. Under profilsatsningen har man erhållit motfinansiering från 11 företag.

I profilen vid Karlstads universitet betyder motfinansieringen att företagen bidrar med sin egen personal, det vill säga att personalen får använda arbetstid för att medverka i forskning. Denna redovisning sker helt öppet. De forskare eller motsvarande som vi intervjuat, finner det högst väsentligt att företaget gör denna prioritering och att högskolan medverkar. Därmed är KK-stiftelsens finansiering mycket värdefull. Den gör att forskarna vid universitetet får möjlighet att interagera med företag och att företagen kan prioritera forskningsuppgifter (Intervjuer, forskare vid högskolan och vid företag).

Den maximala ram som angavs för stöd från KK-stiftelsen till profilen vid BTH, uppgick till 36 miljoner kronor. Nedan återges fördelningen av den totala motfinansieringen från näringslivet per företag.

Figur 2 Totalt redovisat stöd under profilperioden till profilen vid BTH från näringslivet i tusentals kronor

Källa: Tillämpad signalbehandlings ekonomirapportering till KK-stiftelsen

Av figuren framgår tydligt att företagens bidrag varit mycket varierande i storlek under profilperioden. Företaget Ericsson Mobile har spelat en framträdande roll motfinansieringsmässigt, medan flera företag har bidragit med mindre summor.

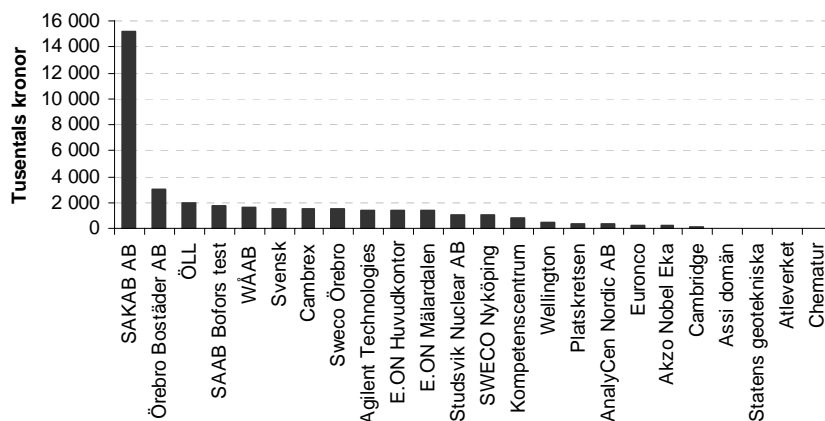
Av de 36 miljoner kronorna i motfinansiering har Ericsson mobile stått för cirka 11 miljoner, eller drygt 30 procent. De tre företag som bidragit med mest, Ericsson Mobile, Active Control och Signal Control står själva för drygt 50 procent av näringslivsfinansieringen. Under profilsatsningen har man erhållit motfinansiering från 21 företag.

I Faugert & Co:s slututvärdering av profilen vid BTH berör man frågan huruvida stödet från näringslivet består av pengar, tjänster eller tid. Man menar att en stor del rimligen består av finansiering in kind: ”I andra fall är det så att företaget står för utrustning som kan användas i forskningen vid profilen” (Thoresson-Hallgren m fl 2006:4, s 42). Man har dock inte undersökt hur stor del detta är. Efter kontakt med ekonomipersonal vid BTH kan vi konstatera att de faktiska inflödena till profilen från företagen i reda pengar är noll. All motfinansiering från företagen har alltså bestått av tjänstemannatimmar, tillgång till laboratorier och utrustning med mera.

De ramar som angavs för stödmedel till profilen vid Örebro universitet, var maximalt 36 miljoner kronor under stödperioden med motfinansiering från näringslivet (Faugert

m fl 2006c). Figuren nedan visar fördelningen av motfinansiering från de olika företag man arbetat med vid MTM.

Figur 3 Totalt redovisat stöd under profilperioden till MTM från näringslivet i tusentals kronor

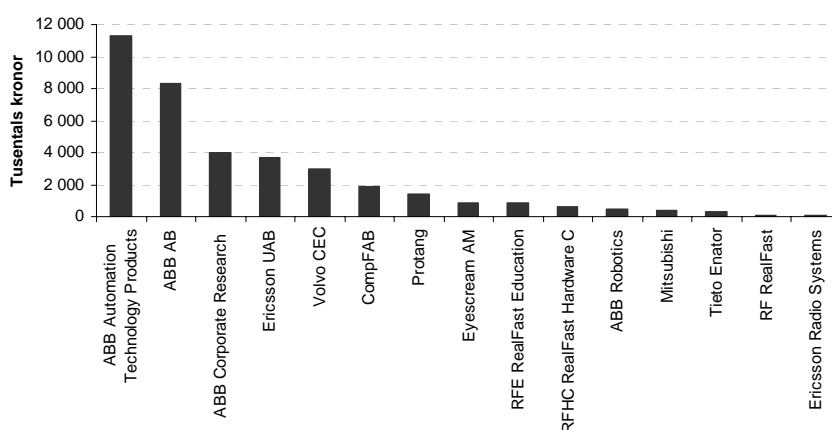
Källa: MTM:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen

SAKAB AB intar en särställning bland företagen som motfinansierat verksamheten vid MTM. Omkring 15 miljoner kronor, eller drygt 40 procent av medlen kommer från SAKAB. Enligt slututvärderingen fanns kontakterna med SAKAB redan innan MTM-centrets tillkomst, och därmed också innan KK-stiftelsen inledde sitt profilstöd (Faugert m fl 2006c). Samarbetet har bland annat lett till ett laboratorium där man delat på kostnaderna för instrument med MTM. Under profilsatsningen har man erhållit motfinansiering från 24 företag (MTM:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen).

Genomgången av åiterrapporteringen till KK-stiftelsen från profilen vid Örebro universitet har inte resulterat i några konkreta belägg vare sig för eller emot att motfinansieringen främst är in kind. Vid kontakt med profilen hänvisar man till att de som arbetat med profilens ekonomi har slutat, och att det bästa materialet är det man redan skickat in till KK-stiftelsen. Detta gör att vi bara kan spekulera i hur stor del av näringslivets motfinansiering till profilen som är i likvida medel. SAKAB:s delfinansiering av ett laboratorium på universitet är ett exempel på finansiering som mycket väl kan vara både i likvida medel och in kind i form av inköpta instrument till universitet.

De ramar som angavs för stödmedel till profilen vid Mälardalens högskola var maximalt 36 miljoner kronor under stödperioden med motfinansiering från näringslivet. Under 1999 motsvarade dock finansieringen från KK-stiftelsen 20 procent av den totala finansieringen. 2004 hade den siffran sjunkit till 14 procent (Faugert m fl 2006b). Figuren nedan visar fördelningen av motfinansiering från de olika företag man interagerat med vid MRTC.

Figur 4 Totalt redovisat stöd under profilperioden till MRTC från näringslivet i tusentals kronor

Källa: MRTC:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen

De tre största motfinansierarna från näringslivet är alla ABB-företag, redovisade var för sig. ABB:s betydelse som viktig samarbetspartner för MRTC, framgår dock tydligt av figuren. Sammantaget står ABB-koncernen för nästan två tredjedelar av näringslivets motfinansiering till MRTC. Relationen med ABB är baserad på omfattande och långvariga personkontakter, med nyckelpersoner som växlat mellan företaget och högskolan. År 1999 donerade dessutom ABB en betydande summa (9,6 miljoner kronor) för en professur vid högskolan. Under profilsatsningen har man erhållit motfinansiering från 17 företag (MRTC:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen).

Vid profilen på Mälardalens högskola har man i sin slutrapport sammanställt vilken typ av motfinansiering man erhållit från respektive företag. De olika kategorierna är ”industridoktorand”, ”projektmedverkan”, ”utrustning” och ”direkt”. I kategorin ”direkt” återfinns bland annat finansieringen av en professor samt två doktorander vid Mdh för flera år. Den typen av finansiering bör inte ses som in kind utan snarare som direkt likvida medel. Direkta medel har erhållits från tre företag som MRTC interagerat

med inom profilen. Här ser vi även hur skalan av in kind-begreppet kan te sig; finansiering av industridoktorander som det begrepp som kommer närmaste den likvida finansieringen, projektmedverkan där motfinansieringen består av arbetstid hos företaget och utrustning där företaget lånar ut utrustning till MRTC ”in kind”.

Förutsättningar i finansieringen skiljer sig alltså något för de studerade profilerna och vi kommer i följande avsnitt att undersöka om typen av finansiering hänger samman med typen av interaktion i de olika profilerna. Men först ska vi ta reda på om forskarna vid företagen och vid lärosätena har olika uppfattningar om mötet och de roller de får i projekten.

3.2 MÖTET

Det är en självklarhet att samverkan är byggd kring ett möte mellan personer. Men är det lika självklart att ett möte är byggt kring en intressegemenskap? I de projekt vi studerat framkommer att en intressegemenskap inte alltid är given och kanske inte heller nödvändig för att interagera. En av de näringslivsrepresentanter vi intervjuat uttrycker mötets problem på följande sätt:

”Det första mötet är aldrig okomplicerat. Det beror på att två agendor möts. Högskolan vill publicera och forska på sina problem. Näringslivet har sina frågor de vill ha svar på. Det är viktigt att skapa en medvetenhet om detta.”
(Forskningsansvarig)

En annan forskningsansvarig från näringslivet uttrycker en motsvarande åsikt. Han menar också att de akademiska målen inte gagnar företaget men att det ändå är viktigt att ha tillgång till akademisk forskning. Dessutom menar han att universiteten generellt är dåliga på att interagera. Den högskola han har interagerat med är ett undantag eftersom man där har en förståelse för hur företagen arbetar. Det beror på - menar han - att flera av akademikerna har egna bolag och därigenom en större förståelse för företagets villkor.

Hos dessa företag verkar det alltså finnas en medvetenhet om att mötet med akademien inte behöver innefatta en gemensam hållning. Det finns en medvetenhet om olikheterna som gör det möjligt att mötas, trots just olikheterna.

Denna bild av mötet som en konflikt mellan två olika målsättningar, är dock inte helt dominerande i intervjumaterialet. I ett tredje exempel beskriver till exempel den forskningsansvarige på företaget mötet snarare som ett givande och tagande:

”Vi gör försök ibland, ibland är det teoretiska studier [...]. Båda formerna finns det exempel på.”

Den forskningsansvarige i detta fall, menar också att det varierar vem som tar kontakten. Oftast, menar han, är företaget drivande - de vill ha ett problem löst. Det betyder dock inte att ett uppdrag kommer till högskolan. Interaktionen, i ett första steg, handlar om att företaget föreslår för forskarna ett projekt som de gemensamt kan söka pengar för. I denna process är det främst forskarna som sköter ansökningskrivandet, och företaget kontaktar sina partners och andra företag för att öka kompetensen i projektet (intervju, näringslivsforskare).

I det senaste exemplet finns inte den starka målinriktning som kom till uttryck i de två tidigare exemplen. Dock är det företagets problem som står i fokus. I det fjärde projektet framkommer en liknande syn på interaktionen mellan den akademiska forskningen och näringslivet. Här är man kanske ännu mer direkt och anser att mötet är en del av det dagliga arbetet.

”...[V]i finns geografisk nära och har en lång tradition av samverkan med [högskolan], vilket har varit till vår fördel. Vi har mer spontana möten och får direktinput.” (Näringslivsforskare)

Denna spontanitet paras också med en speciell syn på vad högskolan kan bidra med, exempelvis att högskolan bidrar med ett kontaktnät som inte bara gäller akademiska ”frågor” som är fallet i de andra exemplen (se ovan) utan också kontakter med andra företag. Högskolan fungerar till och med som en förmedlare av kontakter mellan olika avdelningar på företaget (intervjuer, näringslivsforskare).

Mötet ses inte som ”problematiskt” hos något av företagen – det är inte omöjligt att interagera med akademikerna. Det är snarare en gradskillnad i uppfattning om hur mötet går till och vad som står på spel. Den starka dikotomi mellan företagare och akademiker som ibland uttrycks i debatten om samverkan, kan vi inte hitta hos företagsforskarna i våra fall. Det finns ändå viktiga skillnader som exempelvis om

förväntningarna på akademikerna, i de fall mötet beskrivs som en förhandling i en mållkonflikt förväntas akademikerna att vilja publicera. När mötet blir en del av vardagen kan högskoleforskarna förväntas vara ”spindeln i nätet” i interaktionen. Vi frågar oss om det är beroende på projekt eller om det är beroende på person? För att kunna besvara den frågan, krävs dock att vi börjar närma oss de enskilda projekten.

Vi kan till exempel titta på fallet som behandlar profilen vid Mälardalens högskola. Här finns det en samstämmighet bland de akademiska forskarna om att samverka med företaget är en nödvändighet för att bedriva meningsfull forskning. Det kan ske antingen genom handledning av industridoktorander eller genom större forskningsprojekt som drivs av seniora forskare. Den senare formen ger större frihet för de deltagande att formulera sina egna problem, men är samtidigt beroende av industrin för att utvecklas (intervjuer seniora forskare). Denna hållning summeras av en av de seniora forskarna vid högskolan:

”Alla har varit mycket samverkansorienterade och industrin har varit naturlig att jobba med. Vi har ju ägnat oss åt teknikforskning och bör veta om vi löser rätt problem...”

De seniora forskarna i profilen vid Örebro universitet har en liknande hållning även om den inte är lika tydlig som i fallet ovan. De menar nog att de flesta idéer kommer från högskolan även om inte alla kommer därifrån. Mötet upplevs också som okomplicerat och att den direkta nyttan inte alltid är en ledstjärna för företagen. Det finns exempel på att företagen använder spännande resultat – direkt användbara eller inte – i sin marknadsföring. Alla betonar hur viktigt det är att interagera för att få intressanta problem och möjlighet till gemensam finansiering (Intervjuer med seniora forskare).

De seniora forskarna vid lärosätena i våra två andra profiler (BTH och KaU) fokuserar inte primärt på resultaten, utan på de vetenskapliga problem som finns att lösa och beforska. De menar också att det måste finnas ett intresse från företaget att bedriva akademisk forskning. Forskarna har också en medvetenhet om och en vilja att lösa de problem som företagen har men som en del av deras ”egna” mer akademiska forskning. Denna hållning skiljer sig visserligen från företagens, men det betyder inte att mötet blir problematisk. Tvärt om, mötet med företagen beskrivs som något positivt även om

vissa problem kan skönjas som exempel att de inte helt och hållet kan förklara tidsperspektivet för företagen.

Det finns inget tydligt mönster som framkommer i vår genomgång av attityder till mötet. Inom gruppen företagare finns det olika inställning liksom i gruppen akademiker. Det är snarare de olika projekten (och därmed profilerna) som ska jämföras. I sådan jämförelse hittar vi ett mönster som bäst beskrivs som en glidande skala från samsyn i mötet mellan akademi och näringsliv i ena änden, till skilda uppfattningar i den andra. När det handlar om skilda uppfattningar, står företagen för en ”resultatuppfattning” om mötets ”natur” medan akademikerna menar att mötet handlar om problem och process. I vår nästa del ska vi undersöka om detta mönster också finns i rollerna för akademikerna och företagen i de olika projekten. Finns det ett samband mellan synen på mötet och de roller som deltagarna får?

3.3 ROLLER

I profilen vid Karlstads universitet så finns det en klar arbetsdelning, och den är erkänd av båda parter. Den formella arbetsdelningen kan kortfattat beskrivas som att forskarna forskar, det vill säga att de står för datakörningar, problemformulering och akademisk kompetens. Företaget bidrar med data och konkreta frågeställningar, och genom att vara en aktiv partner. Kring detta råder det samsyn (intervjuer, högskolan och företaget). De inblandade vid företaget anser sig också ha en drivande roll när väl projektet är igång. En intervjuperson ser sin uppgift i projektet som att ”Styra upp, få det vi förväntar oss.” (Intervju, forskare från näringslivet) Forskarna vid högskolan ser inte detta som ett problem. De tycker rollfördelningen är bra. Dock anser vissa av dem att styrningen kan vara väl hård ibland. Men ett sådant påstående är snarare ett undantag än ett mönster.

Intervjupersonernas utsagor kan tolkas som att denna interaktion inte låter företagen och akademien arbeta tillsammans. Det rimmar illa med det myckna och långvariga utbyte som faktiskt existerar mellan lärosätet och företaget samt den nytta som det har producerat för de deltagande akademikerna och företagsforskarna. Frågan som infinner sig är vad det är som får interaktionen att fungera? Den överlever och utvecklas i detta fall genom en ”översättare” på företaget. Personen ifråga säger själv att:

”Rollen jag har haft är översättning eftersom jag förstår båda världarna. Den har utvecklats över tid.” (Forskningsansvarig)

Denna tredje roll som identifieras anses viktig, om inte avgörande för projektet, av samtliga inblandade. Översättaren nämns som nyckelperson av både forskarna från näringslivet och akademikerna. Det är genom översättaren arbetsdelningen och problemen i mötet överbryggas och blir till en varaktig interaktion. Det är också översättaren som kan tolka företagsproblem i akademiska termer och förvandla akademiska resultat till konkret problemlösning.

De andra undersökta projekten är inte beroende av en person som översättare. Översättarna där är industridoktoranderna och interaktionen ligger i industridoktorandernas projekt. Både forskarna vid högskolan och i företagen får rollen som handledare. De bidrar med sin kunskap från respektive område. För doktoranden betyder detta tudelade handledarskap att under vissa tidsperioder dominerar företagets behov och under andra så har den akademiska forskningen en större roll.

”... båda [företaget och högskolan] är rätt så flexibla. Vissa tider har jag varit tvungen att arbeta mer här på företaget och det har aldrig varit något problem från högskolan. Nu är det väl nästa pay-back, nu när det är dags för doktoreringen.” (Industridoktorand)

Även om inte en industridoktorand kan tala för alla så uttrycks kärnbudskapet – att vara industridoktorand betyder en anpassning till de två samarbetande organisationernas behov och det ligger ett stort ansvar hos doktoranden att hantera båda i sin vardag. Denna uppgift eller roll finns uttryckt hos alla industridoktorander.

Hos de seniora forskarna finns det också en uppdelning där graden av rollfördelning varierar i de olika miljöerna. I profilen vid BTH är det en ganska klar rollfördelning mellan industrihandledaren och den akademiska, där de olika kompetensområdena (relevans och akademisk forskning) måste vägas ihop. I profilen vid Mälardalens högskola finns denna rollfördelning men den är inte riktigt lika klar. Profilen vid Örebro universitet kan sägas ligga någonstans mitt mellan de båda (intervjuer, företags- och högskoleforskare).

Rollerna för företagen och akademikerna i samverkansprojekten är bara delvis kopplade mötet, eller rättare sagt till synen på mötet. Rollerna beror på vilken typ av översättare

det finns i projekten. Om företags- och högskoleforskarna har liknande uppgifter (handledning) eller om det råder en uppdelning mellan arbetsuppgifter mellan organisationerna, exempelvis mellan akademisk forskning och tillhandanhållande av material, beror främst på om det finns industridoktorander eller inte. Projektet utan industridoktorander (KaU) var och är beroende av en tredje roll – översättarens. Att industridoktorander inte är vanliga inom samhällsvetenskapen vet vi sedan tidigare - ca 20% av populationen (Vinnova 2006, s 45). Möjligtvis kan en av förklaringarna till varför rollfördelningen är så pass annorlunda i detta projekt vara inbyggd från början, det vill säga att rollfördelningen är beroende av vetenskapsområde.

Från detta resonemang vill vi inte dra slutsatsen att interaktionen blir bättre om man har industridoktorander, däremot kan vi säga att den blir djupare. Som framkommit av de tre andra projekten vi har undersökt, kan även rollfördelningen (liksom mötet) beskrivas på en glidande skala från stor utbytbarhet mellan forskarna i akademien och vid företagen, till arbetsdelning, det vill säga helt skilda arbetsuppgifter och bidrag till samarbetet. För projekt med industridoktoranderna handlar det mer om att antingen prioritera forskning eller om att annat arbete vid företaget ska gå först. Det är inte en rollfördelning utan en prioriteringsfråga.

3.4 INTERAKTIONEN

I de föregående avsnitten har mötet och rollfördelningen mellan akademi och näringsliv behandlats. Indikationen från analysen så långt är otydliga mönster när man närmar sig materialet med avseende på sektor, och att det snarare är på projektnivå, och i en jämförelse mellan projekten, vi kan finna svaren på våra frågor. I detta avsnitt går vi därför in och tittar närmare på materialet, projekt för projekt, med fokus på interaktionen mellan parterna. Därigenom vill vi utveckla de mönster som vagt börjar avteckna sig: Mötet kring problemet – samsyn eller olika problembilder? Rollfördelning och översättning – uppgiftsöverlappning eller arbetsdelning?

Vi har här valt att börja med en fallstudiepresentation där vi illustrerar de studerade projekten, vart och ett för sig, genom att lyfta fram karaktäristiska drag. För att fånga de aspekter av interaktionen som kan belysa våra hittills gjorda analytiska fynd, försöker vi genomgående att urskilja arbetssättet och synen på processen.

När de fyra fallen är porträtterade, övergår vi i kapitel 4 till en mer begreppslig analys av likheterna och skillnaderna fallen emellan. Målet är att reducera de empiriska intrycken så pass långt att vi med en begränsad uppsättning begrepp kan säga vad *samverkan* är och vad det innebär *att samverka*.

3.4.1 FALL 1 – BTH

Det första fallet som presenteras utgår från ett projekt inom profilen vid BTH. Projektet i detta fall är av lite annorlunda karaktär än de övriga i studien. Det interagerande företaget är litet och utbytet består i huvudsak av en industridoktorand, anställd vid företaget och till hälften finansierad med KK-medel. Det geografiska avståndet mellan lärosätet och företaget är stort, vilket innebär att samverkan sker under ganska speciella villkor. Hur uppstod då denna interaktion? Enligt en forskningsledare kom det till på informella vägar, när en profilrepresentant och en företagsrepresentant möttes i ett helt annat sammanhang:

”... och dom kom underfund med att vi jobbar ju precis med det dom behövde hjälp med. Och på den vägen var det... vi åkte och presenterade oss hos dom och dom kom ner och presenterade sig hos oss. Vi tittade och kände på varandra.”

Den forskningsansvarige på företaget minns också det första besöket hos profilen. I slutet av intervjun, på frågan om han vill tillägga någonting, väljer han att poängtera hur betydelsefulla de första intrycken kom att bli för den fortsatta interaktionen:

”Proffsigt”, ”företagsnära” – ”som att komma till ett företag”. Den huvudsakliga anledningen till samarbetet, enligt den forskningsansvarige, var dock ett behov av ”teknologiska kliv”:

”... Vi hade ju sysslat med produktutveckling ganska länge. Och den produktutvecklingen var inte en teknikutveckling. Alltså vi gjorde nya produkter, och den teknik som vi behövde fick vi liksom utveckla samtidigt som vi gjorde produkterna. Men jag insåg ju att om vi skulle kunna ta större teknologiska kliv så var jag tvingad att separera på produktutveckling och teknikutveckling... Det var när jag började fundera i dom banorna som [profilen] kom in...”

På företaget finns en ”utvecklingsavdelning”, alltså ingen regelrätt ”forskningsavdelning”, och en industridoktorand, med en licentiatexamen i bagaget,

kan i princip betraktas som både forskare på företaget och industridoktorand. Vi låter honom beskriva samarbetet i projektet:

”... det ska ju liksom finnas ett problem här på företaget, så att det är ju industrin då, eller företaget, som ska liksom initiera mer problemställningar... ofta är det väl marknadsavdelningen som egentligen säger vad dom tycker. Då får man väl ta med sig de problemen ner till [en senior forskare] och kanske även andra kolleger där nere och diskutera med dom, och försöka komma fram till lösningsmetoder... Och sen när man har en idé, eller nånting man tror på... då implementerar man och så labbar man och så utvärderar man, och då kommer väl kolleger in här igen och hjälper till med utvärderingen.”

Problemet ska finnas på företaget, men lösningen sker i ett samspel där industridoktoranden ”rör sig fram och tillbaka” mellan akademi och näringsliv, mellan lärosätet och företaget. Man kan också säga att det är problemet som ”rör sig”.

Det verkar vara så att interaktionen i detta fall kretsar kring ett gemensamt problem, fött ur ett behov hos företaget, som hela tiden ”rör sig” mellan företaget och lärosätet genom industridoktorandens forskning. För att förstå problemets ”rörelse”, kan det vara på sin plats att lyssna till de inblandades syn på processen, eller syn på *forskning* närmare bestämt. Industridoktorandens uppfattning kan sammanfattas som att han söker en position mellan forskning och utveckling, mellan grundforskning och tillämpad forskning. För den forskningsansvarige på företaget, som inte är forskarutbildad, är forskning att ”... försöka lösa en problemställning” utan någon ”direkt koppling till en produktion eller nånting, utan du ska kunna lösa problemet mer fristående”. Forskningsledaren på lärosätet, å sin sida, ger uttryck för följande uppfattning:

”Ja det handlar väl om hur man hittar nya sätt att lösa behov, eller hitta lösningar på problem. [Intervjuaren: Hur uppstår problemen?] Ja då kan man antingen vara, så att säga, problemdriven, att man försöker hitta på problem som ingen har tänkt på innan, eller så går man ut i verkligheten och hämtar problem... Vi gör ju ofta så att vi hämtar problemställning i verkligheten, och löser problem ihop med företaget, men sen finns det ofta väldigt generella problemställningar kopplat till det där, som vi kan forska på i flera år sen rent teoretiskt...”

Perspektiven skiftar intervjupersonerna emellan, men man kan ändå urskilja en samsyn i exemplet: interaktionen går ut på att finna en lösning på ett gemensamt problem. På företaget vill man självklart att lösningen ska komma till användning, forskningsledaren ser i problemet en koppling till mer generella frågeställningar medan det för industridoktoranden handlar om att fullfölja den egna forskningen, genom att lotsa problemet mellan näringslivet och den akademiska världen. Industridoktoranden ska därmed hantera båda världarna och förhållningssätten.

Interaktionen mellan akademi och näringsliv kan i detta exempel förstås som ”problemlösning”, det vill säga att lösa ett gemensamt problem i ”verkligheten”, och verkligheten är här tydligt kopplat till företaget och dess produkt. Företaget ”äger” problemet, därom är man överens, men intressena varierar parterna emellan och så även rollerna. I och med att det inte finns någon forskningsavdelning på företaget, måste industridoktoranden emellanåt ”ta med sig” problemet till högskolan där den akademiska handledningen finns. För företaget är han i första hand en anställd, vars forskning egentligen blir en resurs först när han har disputerat och hans resultat kan omsättas i produktutveckling.

3.4.2 FALL 2 – KAU

I profilen vid Karlstads universitet har vi fokuserat på ett projekt där interaktionen kretsar kring tjänste- och serviceutveckling för ett stort företag i tjänstesektorn. Det aktuella samarbetet har pågått under lång tid, sedan ungefär 20 år, och de angivna motiven kan sammanfattas som ”ömsesidigt utbyte”. Företaget har kunnat erbjuda intressanta och utmanande problem som passar profilen och dess inriktning, och dessutom ett unikt datamaterial. Profilen har i gengäld gjort analyser som kommit till användning i företaget. Arbetet har med andra ord varit uppdelat, vilket de intervjuade inte verkar ha några problem med.

Det intressanta i detta fall, när man jämför med profilen vid BTH, är att arbetssättet även här är ”problemlösning”, dock på lite andra villkor. Den främsta skillnaden fallen emellan, ligger i problemens olika karaktär. I det förra fallet handlade det om ett gemensamt teknologisk åtagande med målet att finna tillämpning i en specifik produkt. I detta projekt är det fråga om ett samhälls-/beteendevetenskapligt problem som, å ena sidan, förenar ”båda sidor” på ett naturligt sätt. Å andra sidan har inte lösningen på

problemet någon ”omedelbar” tillämpningspotential, eller rättare sagt, de fulla konsekvenserna av tillämpningen blir kända först på längre sikt. Detta kan tänkas leda till ett ”avstånd” mellan profilen och företaget, när resultaten väl lämnas över till företaget. En forskare på företaget antyder detta:

”Jag tror att dom känner att dom inte har fått följa med forskningsresultaten ut i organisationen i den utsträckning dom kanske skulle vilja. Det har landat hos [den forskningsansvarige] tidigare. De vill vara med i diskussionerna. Men det är ett arbetssätt under utveckling och vi kanske inte nått ända fram hittills vad jag förstår...”

Interaktionen ”tappar i intensitet” när resultaten levereras, så skulle man kunna tolka hennes resonemang, men det kan man väl i så fall även säga i fallet med den teknologiska innovationen? Ja, men då blir resultatet direkt ”synligt” i produkten. I det här fallet förflyttas ansvaret för problemet, och möjligheterna att påverka, från profilen tillbaka till företaget.

En annan forskare på företaget ser också en fara i att forskningsresultat kanske inte utnyttjas fullt ut. Hon anger det kortsiktiga tänkandet i näringslivet som ett hinder:

”Det är egentligen vi själva som är hindret... en brist i näringslivet att man inte är långsiktig nog... [Interagerandet] ger nya insikter och ny förståelse som det är viktigt att man bygger på hela tiden... Att man inte bara tar en massa beslut och gör en massa saker i blindo...”

Eller, som en senior forskare i profilen säger när han tillfrågas om likheter och skillnader mellan universitetsforskning och näringslivsforskning: ”Tidsuppfattningen är problemet. [Företaget] har ibland svårt att klara av att forskning tar tid.”

I intervjuerna i detta fall hänvisas ofta till en nyckelperson i företaget: Den forskningsansvarige. Han omnämns bland annat i ett av citaten ovan, och det är tydligt att han har en viktig roll i interaktionen. Som vi har varit inne på tidigare, i avsnittet om roller, är hans uppgift bland annat att skapa medvetenhet om att det finns olika intressen som måste balanseras mot varandra i interaktion mellan akademi och näringsliv.

I det förra fallet konstaterade vi att ”problemet” rörde sig fram och tillbaka mellan företaget och profilen, genom industridoktorandens forskning. I detta fall kan man eventuellt säga att det är genom den forskningsansvariges försorg som ”problemöverföringen” har skett. Hans erfarenhet och kunskaper har underlättat interaktionen. Med hjälp av honom har ”problemet” kunnat översättas mellan akademien och företaget, men ansvaret har därmed kommit att vila tungt på en person.

För att summera: Även i detta fall kan interaktionen karaktäriseras i termer av en strävan efter att lösa ett problem vars källa återfinns i verkligheten, det vill säga i företaget. Problemet karaktär innebär dock att resultaten inte blir direkt synliga, eller att de försvinner i verksamheten på grund av ”otålighet”.

I likhet med profilen vid BTH ser vi även här en arbetsdelning som sammanhänger med en ganska klar rollfördelning. I båda fallen kan man också identifiera en ”översättarroll”. I det förra fallet var det industridoktoranden som stod för ”översättningen” och problemöverföringen, i fallet med profilen vid Karlstads universitet vilar samma ansvar på den i företaget forskningsansvarige.

3.4.3 FALL 3 – ÖU

Det tredje fallet, eller projektet, som vi tittat närmare på, utgörs av interaktion kring problemställningar med anknytning till miljösektorn. Den akademiska miljön är mångvetenskaplig och består av såväl naturvetare som samhällsvetare. Företaget är ett medelstort företag i miljöbranschen och interaktionen har bland annat materialiserats i två forskningslaboratorier, ett på universitetet och ett på företaget.

I detta fall har emellertid ”projektet” visat sig vara ett problematiskt begrepp, då gränserna mellan forskningscentrat, profilen och projekten är tämligen flytande. Det aktuella företaget samarbetar till exempel med två av tre inriktningar på centrat där profilen är inplacerad. I profilen finns många små projekt, ofta bestående av en doktorand och en handledare, och i intervjuaterialet i detta fall ingår därför personer med anknytning till fler än ett projekt. Det gäller till exempel den intervjuade industridoktoranden. Hans uppgift i interaktionen med företaget kan dock sammanfattas som ett ensamarbete inriktat på utveckling av en specifik ”apparat”.

Projektet är av naturvetenskaplig karaktär, men den akademiska miljön är som sagt mångvetenskaplig. I intervjuerna framträder dock bilden av en miljö som nu när KK-satsningen är slut, tenderar att dra åt olika håll. En doktorand ger följande beskrivning när hon tillfrågas om arbetsklimatet:

”Det har varit väldigt bra. Stor skillnad före och efter KK, har blivit en ökad belastning på gruppen. Det har inte gått så där jättebra, vi har ingen finansiering. De olika programmen har vänt sig inåt, för att söka egen finansiering för att överleva. Det har påverkat klimatet.”

Tittar man närmare på det som intervjupersonerna säger så framträder bilden av samhällsvetarna som i någon mån separerade. En senior forskare ger i alla fall den bilden när han diskuterar samarbetet i profilen:

”Hade önskat att få igång tvärvetenskapen. Delarna har levt parallella liv. Man har saknat intresse från samhällsvetarna att samarbeta... Vet inte vems fel det är. Projektansökningar hamnar mellan stolarna. Men det går om man har en bra idé.”

Nu ska vi komma ihåg att det är naturvetare som uttalar sig, men intervjuerna tyder trots det på en viss ”intern” arbetsdelning, och att detta verkar ha förstärkts efter KK-satsningens upphörande.

Inom profilen finns en syn på interaktion med näringslivet som ”lösande av gemensamma problem”. I likhet med de två tidigare fallen ser man industrin som en källa till intressanta problem vars lösning ska komma till användning i företaget. Forskningsledarens beskrivning av arbetet i projekt i allmänhet kan sammanfattas på följande vis:

”Utgångspunkten är en problembeskrivning. I samråd med företag. Finns alltid en huvudman, ska finnas intressenter. Många idéer har fallit eftersom det inte funnits intresserade – företag eller finansiärer. Har ofta utgått från seniorforskare. Ibland är det klart vilka som är med, i andra har det bemannats efterhand. Börjar alltid med en god idé som kan ge pengar...”

En senior forskare understryker näringslivets betydelse för forskningen. För det första anser hon sig vara ”[f]ullständigt beroende av näringslivet, ingen forskning annars.

Orsaken till att jag kom hit var att företaget fanns i regionen.” I ett annat sammanhang ifrågasätter hon till och med om man ska bedriva forskning vid de svenska universiteten:

”Det är patetiskt att tro att man bedriver forskning vid universiteten med så små resurser. En sorts hobbyforskning utan mening. Man borde lägga all forskning vid företagen.”

Näringslivets betydelse kan knappast ifrågasättas, och den seniora forskaren ser framtiden an med tillförsikt. Forskningsmiljön är enligt henne inte beroende av KK-stiftelsen. De var inte med från början, utan bidrog snarare till att miljön kunde utvecklas i linje med redan inarbetade arbetssätt.

Den forskningsansvarige på företaget säger om kommunikationen i projektet, att den fungerar ”[v]äldigt bra, nästan för mycket makt ibland. Vi får igenom det vi vill, sedan så inbillar jag mig att det är i stort samförstånd...” Interaktionen har bland annat resulterat i publikationer: ”Vi är med i ett antal publikationer, personlig meritering för personalen. Om man skulle söka sig vidare är det viktigt att kunna visa sådana saker. Ingen nytta mot kunderna.” Sampublicering är bra, framför allt för personalen. I relation till kunderna finns inga fördelar. Hur ser han då på skillnaden mellan näringslivsforskare och universitetsforskare?

”Den stora skillnaden är att vi måste fokusera på projekt som man kan få lönsamhet i. Om man inte kan göra det, om det bara handlar om att man vet mer om något gör vi det inte. Vi måste ha en output på 3-4 år, en doktorandtid. Har inte tidshorisonter på 50 år. Ekonomiska aspekter avgör... Krass ekonomisk styrning.”

Även i detta fall framstår alltså ”samverkan som problemlösning” som en generell uppfattning. Skillnaden mot tidigare fall är att man här kan skönja en viss uppdelning inom profilen, men att detta knappast har någon avgörande betydelse för interaktionen i det studerade projektet. Båda sidor ger på olika sätt uttryck för att de drar nytta av utbytet. Företaget kan dra nytta av industridoktorandernas forskning, men ser samtidigt lönsamheten som en allestädes närvarande hämsko. Doktorandtiden är den maximala tid de kan ”vänta” innan de vill se resultat som kan omsättas i vinst. Lärosätet drar nytta av interaktionen genom problemställningar med ”verklighetsanknytning”, tillgång till laboratorier, publikationer med mera. Mitt i allt detta finner vi industridoktoranden och

det kan vara lämpligt att höra hur han ser på sig själv, om han i första hand ser sig som en del av företaget eller forskargruppen:

”Det är nog så att det är varken eller. Från början så var det mest företaget, men nu liksom, när det här snart är färdigt då är det ju så mycket forskning så nu är det nästan så man skulle kunna säga att det är mest gruppen. Så den här gränsen har flyttat sig under projektets gång. Men jag har ju min anställning på företaget, och har haft hela tiden, och när det här tar slut sen så är jag ju tillbaka på företaget egentligen och då får jag ju vara anställd där igen. Det är ju lite så, att om man ska lägga 95 procent av sin tid på forskningen då måste man ju se sig mer som forskare än som företagsmedarbetare.”

Industridoktoranden upplever sig vara ganska ensam. I profilen ingår doktoranderna i forskargrupper, men deras projekt är ändå så pass specialiserade att de i stort sett utgör sina egna projekt. Industridoktoranden har försökt vara på lärosätet minst en dag i veckan, oftare i början när han läste kurser. Experimenten däremot, de har han gjort på företaget. Det är nog detta som återspeglas i hans sätt att se på sig själv. Han är anställd på företaget och känner därmed en stark förankring där. Nu när han snart ska disputera, blir det i huvudsak forskning och då känner han större tillhörighet till forskargruppen; han uppfattar sig mer som forskare.

Här är det naturligt att dra paralleller till de andra fallen. Industridoktoranden i det första fallet befann sig på ett företag långt borta från lärosätet och vi såg det som att ”problemet” rörde sig med honom mellan företaget och lärosätet. I det andra fallet fanns det en ”översättare” som i många fall underlättade ”problemöverföringen” mellan de båda världarna. Det nu aktuella fallet liknar i viss mån det första. Problemet finns hos företaget och det är där industridoktoranden gör sina experiment. På lärosätet har han varit när han läst kurser och nu i slutet har han varit där minst en dag i veckan. Det intressanta är att förflyttningen i viss utsträckning kan ses som en förskjutning av uppfattningen om den egna ”positionen”. När forskningen nu har gått in i ett intensivt skede så måste han se sig som forskare, inte primärt som företagsmedarbetare, en uppfattning som förmodligen kommer att förskjutas igen när han är klar med sin avhandling. Huruvida hans forskning kommer till användning i företaget eller ej, det vet han inte ännu.

Ytterligare ett intressant parallellspår är att industridoktoranden på något sätt måste förhålla sig till två ”agendor”, dels näringslivets kortsiktiga vinstintresse och dels akademins långsiktiga forskningsintresse. Industridoktoranden, som ju menar sig vara ”projektet”, förkroppsligar ett spänningsfält där möjligheterna och begränsningarna för interaktionen mellan akademi och näringsliv i stor utsträckning återfinns.

3.4.4 FALL 4 – MDH

I det fjärde och sista fallet – profilen vid Mälardalens högskola – sker interaktionen i ett teknologiskt projekt. Lärosätet och företaget befinner sig på samma ort och utbytet är omfattande och väl inarbetat. Företaget är stort, med egen forskning och med mycket resurser.

Enligt forskningsledaren finns goda förutsättningar för samverkan:

”Vi har haft ett stort stöd från högskolan och mycket nära till alla rektorer som funnits... Vi fungerade som en murbräcka. Någon fakultetsledning fanns inte förrän 2001 och då var det i stort sett samma personer som fanns i profilen.”

När han reflekterar kring ledarskapet i profilen framkommer ytterligare tecken på att profilen vid Mdh präglas av ”gott självförtroende”, underbyggt av infrastrukturella möjligheter:

”Vi har gått vår egen väg och inte alltid frågat om lov. Inställningen har varit att vara bra på vår grej och inte försöka kopiera något annat. Närverkandet prioriterades internt och externt och vi har varit öppna i diskussionerna. När ny personal har rekryterats har vi arbetat hårt på att de ska passa in i gruppen med hjälp av team-building. Viktiga egenskaper är att hjälpa andra att växa och stimulera så man får se en utveckling, vilket har varit fantastiskt. Man måste också hålla reda på mycket och inte stänga ute någon ur samverkan...”

Den akademiska miljön är stor. I dagsläget består den av cirka 100 personer, varav 60 är inblandade i profilens forskning. Relationen med företaget är väl utvecklad, vilket även tycks gälla relationer till andra företag. En senior forskare, vars tjänst finansieras av företaget, ger följande beskrivning av utbyten med näringslivet i allmänhet:

”Seinora forskare bedriver projekt, ibland fler eller mindre. I de större projekten finns projektledare. Ofta ganska fritt så att doktoranden kan utforma sitt arbete. Jag tror att vi har mer team-arbete mellan doktoranderna än man har på andra ställen. Företagen bidrar med industridoktorander som är ungefär 50 procent här, vi har skrivit ramavtal och formulerat företagets forskningspolicy. Högskolan ger ett mycket starkt stöd.”

Ett utdrag från forskningsledarens svar på samma fråga, har liknande klang:

”... Alla har varit mycket samverkansorienterade och industrin har varit naturliga att jobba med. Vi har ju ägnat oss åt teknikforskning och bör veta om vi löser rätt problem, har då fått stora labb till vårt förfogande. Det gäller inte bara pengar, vi behöver också idéer.”

Interaktion med näringslivet framstår som det normala arbetssättet. Resurser har tillskjutits från industrins håll, men de bidrar kanske framför allt med idéer och en ”verklighet” att relatera problemen till. Den finansiella sidan får dock inte underskattas. Under profiltiden fick man från det företag vi fokuserat på, en donation på cirka nio miljoner kronor. Summan indikerar såväl profilens betydelse för företaget som företagets storlek och ställning. Naturligtvis innebär en donation av den storleksordningen också enorma fördelar för det fortsatta arbetet.

”Nätverk” är ett begrepp som ofta återkommer i intervjuerna i detta fall. När en senior forskare på lärosätet ger sin syn på varför man valt att samarbeta i projektet, nämner han ”nätverket” som en form av mötesplats:

”Vi har konstant företagsmedverkan... Ofta sker samverkan genom industridoktorander. [Företaget] vill komma åt nätverken mellan sig, vi blir som en spelplan för dem att träffas på. En kick off brukar vi ha och då har vi en kort information på ca 20 minuter, sen satsar vi på att brainstorma och ha problemformulering. Mycket kreativt då vi är en facilitator mellan industridoktorander. Det är något som börjar komma nu. Industridoktorander från olika företag vill ofta samverka och sampublicera. Vi får se mycket problem som går igen och vi kan återanvända dessa.”

Det vi kan utläsa ur detta citat är bilden av en mycket elaborerad interaktion.

”Nätverket” blir en metafor för närheten och dynamiken mellan aktörerna, och lärosätet framstår som en viktig mötesplats. Arbetssättet tyder också på långt gången

interaktion. Ifall vi tar intervjupersonen på orden så brukar det endast gå ca tjugo minuter av informationsträffen innan man tillsammans börjar formulera problemet. Det är i så fall ett konkret exempel på interaktion över ”korta avstånd”. Intressant i citatet är också tecknen på intensifiering över tid: ”Det är något som börjar komma nu. Industridoktorander från olika företag vill ofta samverka och sampublicera. Vi får se mycket problem som går igen och vi kan återanvända dessa.” Arbetsättet breder ut sig över ett ”nätverket” som verkar kunna generera sina egna problemställningar.

Vi får inte förlita oss alltför mycket på enskilda utsagor. Ovanstående tolkning är dock resultatet av de intryck som fallet i stort ger. I syfte att fylla ut bilden ska vi lyssna till representanter från företagssidan och vi börjar med den forskningsansvariges reflektion över den eventuella arbetsdelningen mellan näringsliv och akademi:

”Man har idéer som man vill prova och doktoranderna är en bro till nätverket. Man jobbar inte så operativt från industrin utan ger nätverket. Det borde vara mer, men från akademien har de större intresse. Ibland är det mer good will, att industrin är med och finansierar. Men när en produkt kommer fram ser man till att styra från företaget.”

Tydlig finns även här ett ”avstånd”, om än litet, vilket tycks ligga i skilda intressen från de olika sidorna. Näringslivets respektive akademins olika ”agendor” lyser igenom i det att industrin intresse ökar när en produkt finns inom räckhåll. Vårt intryck är dock att detta avstånd hanteras med effektiv kommunikation, vilket underlättas av att man är överens om vad man ska göra och hur det ska gå till. Enligt forskaren kan emellertid interaktionen med högskolan innebära vissa nackdelar:

”... Nackdelen är om inga synpunkter kommer. Då blir det trögt och tungt för industridoktoranderna, om de tvingas jobba med mycket annat än forskningen. En doktorand fick till exempel tas över av MdH för att [företaget] hade en omorganisation och inte ansåg att han var tillräckligt effektiv.”

I våra tidigare fall har vi sett att industridoktoranderna måste hantera två världar, vilket konkret har inneburit att de under vissa perioder fått lov att arbeta mer i företaget medan de under andra perioder har kunnat fokusera mer på sin forskning. Här kan man uppfatta ett liknande förhållande. Industridoktoranden i exemplet har inte varit effektiv nog, ur företagets synvinkel sett, och har därför fått ”tas över” av lärosätet. Kan man då

tolka det som ett ”avstånd i effektivitet”? Snarare är det nog så, att citatet vittnar om högt tempo, vilket i sin tur kan vara resultatet av nära interaktion. Feedback och synpunkter är en förutsättning för arbetsformen, och det underlättas av ”små avstånd”. När synpunkterna uteblir så tappar interaktionen i effektivitet och det kan i detta exempel ha drabbat industridoktoranden.

Vi ska dock vända oss till industridoktoranden i det projekt vi studerar, och höra vad han säger om arbetet i projektet:

”Det har växlat över åren. Mest har MdH varit drivande och ibland har mötena varit täta medan vissa perioder har de endast skett kvartalsvis. Jag har dock alltid haft konkreta möten med min handledare på MdH. Företaget bidrar med problemställningar och äkta pilotfall samt tillgång till material. MdH har kunskapen och kontaktnätverket till forskare och andra högskolors forskare, samt så coachar de oss mycket i hur vi ska styra upp forskningen.”

Även här kommer synen på interaktion som ”problemlösning” till uttryck. Företaget bidrar med problem som är baserade i deras ”verklighet” – ”äkta pilotfall”. Lärosätet sitter på forskningskunnandet, och fungerar som samordnande och ”coachande”.

Industridoktoranden menar vidare att arbetet fungerar bra:

”Mycket fritt, sällan oense. Det har varit mer råd än styrning anser jag. Jag har bidragit med min erfarenhet som jag hjälper andra doktorander med. Min handledare har haft åsikter på vilken journal jag ska publicera i, men det upplever jag inte som styrning utan handledning.”

När vi frågar vad samarbetet resulterat i för hans del, svarar industridoktoranden:

”Jag har ett större kontaktnätverk till andra företagsdoktorander som även kan få material via mig. Men framför allt är det publikationer som ibland görs med [företagsfolk] och ibland med högskolefolk...”

”Nätverk” och publikationer, samproducerade med antingen företagsfolk eller lärosätesfolk, det är vad doktoranden ser som den största vinsten. Hans handledare har visserligen haft synpunkter på vilka tidskrifter industridoktoranden ska vända sig till, men i övrigt verkar han vara en integrerad del i ett välutvecklat utbyte mellan lärosäte och företag.

I detta fall finner vi, som i de två andra fallen där det finns industridoktorander, att industridoktoranden kan uppfattas som ”översättare”. Här är dock de avstånd problemet har att färdas över väldigt små, och behovet av översättning kan därför tolkas som litet. Framför allt kan detta kopplas till arbetssättet. I fallet med profilen vid Mälardalens högskola verkar samarbetet ha antagit nätverksform, vilket sammanhänger med liten arbetsdelning och mindre distinkt rollfördelning. Fallet kan närmast beskrivas i termer som ”dynamik” och ”rotation”, vilket inte kan sägas känneteckna de andra fallen i samma utsträckning.

Vi har nu nått dithän i analysen av intervjumaterialet, att vi kan knyta samman de trådar som nystats upp och problematiserats. De fyra fallen är på många sätt unika i relation till varandra, men mönster börjar avteckna sig, vilka vi i nästa kapitel ska utveckla genom en jämförelse baserad på likheter och skillnader fallen emellan.

4 ATT FÖRSTÅ BEGREPPET SAMVERKAN

Under analysen har två viktiga teman, eller ”skalor”, lyfts fram. Det första handlar om mötet kring problemet, huruvida det finns en samsyn eller om det handlar om olika problembilder. Det andra temat kretsar kring rollfördelning och översättning, vilket kan kopplas till samarbetet i termer av uppgiftsöverlappning eller arbetsdelning. Utifrån analysen av interaktionen i de olika projekten kan vi nu finna tangeringspunkter mellan dessa teman: Samsyn eller ej handlar om hur man ser på ”problemet”. Synen på problemet hänger samman med projektets organisation, vilken i sin tur kan beskrivas med hjälp av roller och arbetsdelning. Den roll som framträder tydligast i vårt material är ”översättaren”. Vem eller vilka som innehar översättarrollen i de olika projekten hänger återigen samman med organisationen och de ”avstånd” över vilka problemet ska ”röra sig”. Vi ska illustrera dessa tankegångar med hjälp av våra fall.

Vi har två fall där arbetsdelningen är märkbar – BTH och KaU. Arbetsdelningen ser dock ut på olika sätt, vilket bland annat hänger samman med problemets karaktär. Det intressanta är dock likheterna. I båda fallen sköter lärosätet forskningen, medan företaget tillhandahåller problemet. Företagen är intresserade av resultaten medan lärosätena fokuserar på problemen. Det finns i båda exemplen ett ”vetenskapligt avstånd” mellan parterna vilket kan sägas bero på att företagen saknar egna forskningsmiljöer (i KaU:s fall har företaget en forskningsavdelning men den samverkar inte med den studerade profilen). Avståndet överbryggas av någon form av översättare; i BTH-fallet är industridoktoranden översättaren, medan det i KaU-fallet är den forskningsansvarige. Översättarna har liknande funktioner – de sköter problemöverföringen mellan företag och lärosäte. Båda två kan ”översätta” mellan de två världarna. Industridoktoranden förstår båda världarna, men han måste därmed också hantera väldigt olika förväntningar. Avståndet i KaU-fallet blir som mest påtagligt när resultatet är levererat, när det så att säga övergår till företaget. Den forskningsansvarige bär ett tungt ansvar för problemöverföringen men han tillhör i slutändan företaget. Beroendet av översättarna i dessa fall, blir dessutom större i och med att det inte bara handlar om ett vetenskapligt avstånd; det geografiska avståndet är i båda exemplen så pass stort att det försvårar problemöverföringen. Geografiskt

avstånd i sig behöver inte innebära ett hinder för samarbete, men när det, som i dessa fall, sammanfaller med ett vetenskapligt avstånd, då blir arbetsdelningen markant.

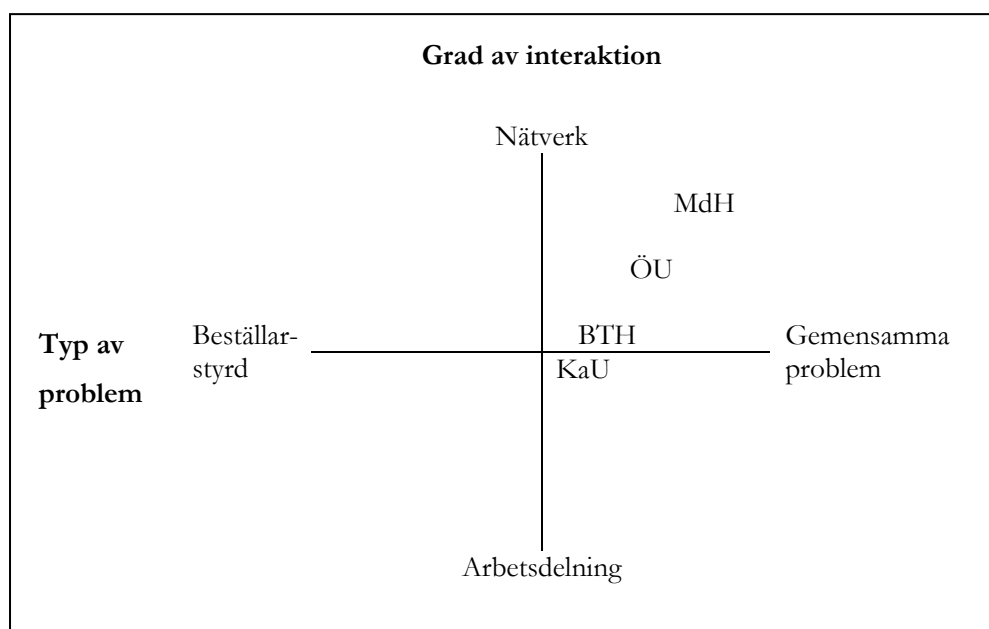
BTH är också intressant att jämföra med ÖU, då båda projekten innehåller industridoktorander. I ÖU-fallet gjorde vi tolkningen att doktorandens position försköts när han under vissa perioder såg sig mer som anställd, och i andra mer som forskare. Detta är också en form av ”översättning” mellan två världar, men här tycks avståndet vara mindre. Skillnaden gentemot BTH är att ÖU-samarbetet bland annat materialiserats i gemensamma laboratorier. Det finns naturliga kontaktytor där man kan arbeta med liknande uppgifter, oavsett om man tillhör akademien eller företaget. Arbetsdelningen består i stor utsträckning av ett delat handledarskap mellan lärosäte och företag. Man kan säga att i relation till BTH-fallet så underlättas problemöverföringen här av mindre avstånd såväl vetenskapligt som geografiskt, vilket resulterar i en lägre grad av arbetsdelning och en större samsyn kring problemet.

Det fall som tydligast skiljer ut sig i vår studie är MdH. Industridoktorander är vanliga i detta fall, men i jämförelse med de övriga fallen kännetecknas detta projekt av ”korta avstånd” såväl geografiskt som vetenskapligt. Man skulle kunna säga att arbetet och människorna rör sig runt problemet, till skillnad från tidigare fall där problemöverföring varit ett genomgående tema (möjligtvis med undantag av ÖU). Vi får bilden av en dynamisk interaktion med ett betydande flöde av människor och idéer, en form av rotationssystem där problemet hela tiden står i centrum. En väsentlig förutsättning för detta är att projektet har antagit nätverkskaraktär. Organisationsformen, som i sig befämjar rörelse och dynamik, förstärker den geografiska och vetenskapliga närheten mellan akademi och företag.

Kan vi då fånga analysen så långt i en sammanhållen förståelse? Utifrån ovanstående jämförelse anser vi oss kunna klassificera fallen med avseende på *typen av problem* och *graden av interaktion*. Typ av problem först: Ur analysen framträder – på ett övergripande plan – en förståelse av samverkan som ”problemlösning”. I alla de studerade projekten beskrivs det gemensamma åtagandet i termer av problem från ”verkligheten”, vilket i samtliga fall likställs med företagets verksamhetsdomän. Man kan dock urskilja en variation med avseende på vem som formulerar problemet, vilken kan sägas beskriva en glidande skala mellan ”beställarstyrda problem” och ”gemensamma problem”.

Grad av interaktionen kan på motsvarande sätt användas för att sammanfatta den innehållsliga betydelsen av samverkan. Hittills under analysen har vi använt begreppen ”mötet”, ”roller” och ”interaktion” för att komma närmare in på samverkanspraktiken, och vi har använt begreppet ”organisation” för att beteckna arbetets strukturella form. När vi nu flyttar perspektivet till en mer övergripande nivå, kan vi se *interaktion* som ett överordnat begrepp. Graden av interaktion syftar helt enkelt på ”formering” kring problemet och det innefattar därmed mötet, rollfördelningen och arbetssättet parterna emellan.

När dimensionerna *typ av problem* och *grad av interaktion* kombineras i en och samma tankefigur, erhåller vi följande modell:

I figuren representeras ”typ av problem” av den horisontella axeln och ”grad av interaktion” av den vertikala. Båda skalorna är glidande och lämnar utrymme för variation mellan ”ideala” ytterpunkter.

Vi har försökt placera in våra fyra fall i modellen, och detta som en approximation utifrån vår nyvunna förståelse. Som framgår av bilden är samtliga fall inplacerade på modellens högra sida. I inget av fallen tycker vi oss kunna utläsa att problemen är beställarstyrda, utan problemen formuleras i samspel, dock i varierande grad.

Placeringen på ”problemaxeln” är beroende av interaktionen. I de projekt vi studerat är tendensen, att ju mindre framträdande arbetsdelning, desto mer samsyn med avseende på problemet. Projekten kan därmed läggas ut längs en ”diagonal”. KaU lägger sig alldeles intill ”origo”, strax under den horisontella linjen och BTH något närmare såväl nätverkspoolen som ”gemensamma problem”. ÖU, vidare, placerar vi ytterligare ett steg längre mot ”nordost” och MdH långt upp i figurens övre, högra hörn.

En viktig orsak till fallens inbördes placeringar är de varierande avstånd problemen ska röra sig över, och hur denna problemöverföring sker. Ju närmare MdH vi kommer i modellen, desto mindre avstånd, både geografiskt och vetenskapligt, mellan akademi och företag. Med avtagande avstånd följer också mindre tydlig ”översättarroll”. I samtliga fall finns ”översättare”, men när översättaren är en industridoktorand, och när parterna ligger nära varandra, vetenskapligt och geografiskt, då underlättas interaktionen betänkligt.

Att vi i någon mån behandlar MdH som något av en ”idealtyp”, beror på att samverkan i detta fall utmärks av just korta avstånd. Vårt intryck är att problemet egentligen inte behöver ”överföras”, utan att projektet och dess deltagare roterar runt problemet. Interaktionsformens betydelse blir här tydlig; fallet uppvisar organisatoriska drag vilka närmast kan karaktäriseras i termer av ett dynamiskt nätverk. Problemet står i centrum och nätverket tycks formera sig runt akademien som en form av nav. I Örebros fall har vi under analysen varit inne på svårigheterna att hålla isär olika nivåer, det vill säga forskningscentra, profil och projekt. Detta ser vi nu som uttryck för en form av nätverksinteraktion där flöden, snarare än fasta gränser, är utmärkande.

Lyfter vi blicken från intervjumaterialet, framträder förutsättningar vars betydelse för profilernas resultat inte kan förbises. Hur ska man till exempel kategorisera de enheter som blivit föremål för profilstöd från KK-stiftelsen? Bland våra fall utmärker sig profilsatsningen på Blekinge Tekniska Högskola på så sätt att den inte riktades till ett forskningscentrum, utan till en ny enhet. Efter profiltidens slut har profilen kommit att hamna under sektionen för teknik, och ingår nu som en separat avdelning i institutionen för telekommunikation och signalbehandling.

En parallell till ”typ av enhet” är ”förankring på lärosätet”. Profilen på BTH utmärker sig även i detta avseende i och med att den inte utgör en tydligt avgränsad enhet.

Otydlighet kan också förknippas med profilen på Örebro Universitet, men då snarare i termer av inre arbetsdelning mellan naturvetare och samhällsvetare. I båda fallen uttrycker också intervjupersonerna viss oro inför framtiden. I en av intervjuerna från BTH uttalas till exempel en frustration över den styvmoderliga behandlingen från högskolans sida, och detta trots de utvärderingar som visat på profilens vetenskapliga betydelse.

Slutsatsen är därmed, att samverkan mellan akademi och näringsliv kan förstås som en interaktion kring ett gemensamt problem, dock med en betydande variation. Vår modell ska inte tolkas som att vi med den vill visa någon form av utveckling. I samtliga våra fall ser vi samverkan, men den kan sägas variera ”i djup” beroende på förutsättningar av olika slag. Projekten är olika och därmed också interaktionen.

Projekten är inte heller liktydiga med profilerna. I de studerade profilerna återfinns projekt av olika slag och omfattning, och man skulle antagligen behöva studera samtliga projekt för att nå en fullständig överblick. Det ligger dock långt utanför ramarna för vårt projekt.

Det vi trots allt kan se i vår studie, är intressant även ur teoretisk synvinkel. Våra fallstudier ger i varierande grad empiriskt uttryck för vissa av tankegångarna i begreppen ”mode 2”, ”post-akademisk vetenskap”, ”akademisk kapitalism” och ”triple helix” (se ex Etzkowitz 2005; Gibbons m fl 1994; Slaughter & Rhoades 2004; Ziman 2000). Vi säger absolut inte att kunskapsproduktionen till fullo förändrats, inte heller att den med nödvändighet kommer att förändras i denna riktning; vi är i grunden skeptiska (Karlsson 2004; Schilling 2005), men i de undersökta fallen ser vi trots allt tendenser i samklang med exempelvis ”mode 2”. Det ”tillämpningsbara problemets” betydelse är ett exempel, den diffusa rollfördelningen mellan lärosäte och företag ett annat. I våra fall kan vi också konstatera att betydelsen av avstånd i tid och rum i viss mån avtar, men att detta samtidigt måste nyanseras. Geografiskt avstånd kan till exempel ses som en besvärlighet ifall det sammanfaller med ett betydande vetenskapligt avstånd. För att kunna tränga djupare in i dessa teoretiska analogier, krävs dock mer forskning.

5 ÅTT BYGGA MILJÖER – NÅGRA REKOMMENDATIONER FÖR FRAMTIDA SATSNINGAR

Detta kapitel är delvis fristående från de fyra övriga i och med att vi inte bara kommer att använda oss av den empiri och de resultat som vi presenterat. Kapitlets grundläggande fråga är hur man kan stödja framtida satsningar på samverkan mellan högskolan och näringslivet. Anslaget är normativ och speglar författarnas åsikter om vilka åtgärder som leder fram till framgångsrik samverkan.

Vi vill ta avstamp i det nästan triviala påståendet att samverkan är en heterogen företeelse men också att man kan se vissa mönster i denna heterogenitet. De mönster som vi i de föregående kapitlen hittat kan sammanfattningsvis sägas vara att interaktionens karaktär är beroende av tre variabler: avståndet - geografiskt och vetenskapligt, typen av forskningsproblem - beställarstyrda eller gemensamma, och vem som är ”översättare” (mellan akademi och företag) - person eller funktion. Dessa variabler påverkar alltså interaktionsformen. I ett av våra fall, MdH, som i det närmaste utgör en idealtyp för samverkan, så är avstånden små, forskningsproblemen gemensamma och översättningen är funktionell, det vill säga att industridoktoranderna fungerar som översättare. De övriga profilerna har inte denna ideala typ av samverkan, i fallet med profilsatsen vid KaU så är avstånden relativt det ideala fallet stora, forskningsproblemen gemensamma och en person har varit översättare. De andra två fallen ligger någonstans emellan (se figur 4).

Om vi däremot skiftar perspektivet en aning och sätter profilen och inte samverkan i fokus så bildar materialet ett annat mönster. Tre av profilerna, vid MdH, KaU och ÖU ingår i redan etablerade center eller motsvarande vid lärosätet vid profilsatsningens start. I dessa miljöer blir profilen inget fundamentalt nytt utan fungerar mer som ett stöd för en redan etablerad miljö. BTH-profilen är, paradoxalt nog, den enda verkliga ”profilen” i vår undersökning, det vill säga en helt ny enhet i relation till lärosätets administrativa organisation.

Med dessa slutsatser är det inte helt lätt att ge några enkla råd om vad som man kan eller bör satsa på. Vi menar dock att om vi börjar med profilerna som sådana, så ska man skilja på ”verkliga profilsatsningar” och stöd till redan existerande miljöer. Det

främsta skälet till detta är organisatoriskt; i våra tre fall med profiler i redan existerande centra blir profilen ytterligare en organisation i centrumorganisationen. Vi har inte funnit att detta i någon större utsträckning påverkar vare sig interaktion eller resultat: Att skapa en profil som extra organisatorisk enhet är därmed kanske onödig. Till detta kommer att få av medarbetarna (två av profilledarna) i dessa miljöer angav profilen som hemvist – de angav det större centrumet, om de kunde göra skillnad. Därför bör KK-stiftelsen fundera över om profilsatsningen är rätt stödform för dessa miljöer.

Dock, KK-stiftelsen bör stödja redan etablerade miljöer. De får gärna ha existerat under lång tid och haft täta kontakter med näringslivet. Det är i dessa vi funnit en potential för långsiktigt överlevnad av forskningsinriktningen som problemorienterad med aktiv näringslivssamverkan. Det är också i sådana miljöer som resultatet, kompetensen och personerna har en stor chans att bli kvar och utvecklas. Det där vi hittar den djupaste formen av samverkan. Alltså, vid dessa centrumbildningar finns en stor potential för att förändra det traditionella lärosätets inriktning och verksamhet.

Vi menar att ett bra sätt att stödja redan existerande miljöer är att utlysa en typ av ramanslag eller om man vill större projektanslag som får disponeras av de redan existerande miljöerna. Dessa ska karaktäriseras av en lång (ca 10 årig) tradition av samverkan med näringslivet, vara ett centrum eller liknande som redan har en position vid lärosätet. Vi menar att både tiden (ca 6 år) och omfattningen (ca 36 Mkr) är en bra nivå. Motfinansieringskravet är en redan nu en självklarhet och bör också vara en del av en framtida finansiering. Vi tror också att en viss del av motfinansieringen, inte nödvändigtvis en stor del, ska vara i likvida medel till lärosätet så att de får förutsättningar för ytterligare bidrag (jfr MdH).

Ska KK-stiftelsen i en sådan satsning satsa på att stödja en viss typ av samverkan? Det tycker vi. Dock anser vi inte att det är nödvändigt att miljön redan har en samverkan som likar idealtypen. Vi menar att satsningen vid KaU har en stor potential för långsiktig överlevnad. Den har fördelen att vara vid en miljö som kan ta resultatet. Dock borde en ny satsning sikta mot att utveckla redan etablerade miljöer mot idealtypen. Detta för oss in på frågan hur man bedömer och utvärderar sådana satsningar.

En bedömning av ansökningar av utveckling av redan existerande centrum bör ske utifrån fler kriterier än vetenskaplig excellens. Det gör redan profilsatsningarna och det är bra men kanske bör bedömningen utvecklas. Den kan kanske innehålla besök vid centrumet, seminarier med de deltagande företagen och hearingen för att få ett grepp om hur man tänker sig utveckla samverkan och vilka konsekvenser det kan få för de medverkande parterna. Om man bestämmer sig för att utveckla sådana miljöer så är det viktigt att utvärderingen följer den typ av kunskap som tas fram. Vi anser att en traditionell peer review inte helt gör rättvisa åt de resultat som produceras. Ingen av de intervjuade forskarna definierade forskning som grundforskning, styrd och utförd av forskarna själva. En sådan typ av forskning var helt enkelt inte aktuell i deras dagliga gärning.

Dessa rekommendationer betyder inte att man ska sluta med profilsatsningarna. Idén är bra men i vår studie så har ”den enda riktiga” profilsatsningen svårt att överleva när profilstödet är slut. Därför menar vi att stödet bör var mer omfattande både i tid och i pengar. Här tänker vi oss att rekommendationerna för excellenta forskningsmiljöer (DS 2004:21) är rimliga – 10 år, 10 Mkr/år. Det borde räcka för att bygga upp en profil eller om man vill ett centrum vid en högskola. Hur motfinansieringen ska se ut blir då en mer problematisk fråga. En idé är att den skulle vara hälften av KK-stiftelsens satsning, det vill säga fem år och fem Mkr, i ett första steg. I ett andra steg kan man tänka sig en annan utformning som mer liknar finansieringen för de etablerade miljöerna (se ovan).

Det finns all anledning att sikta mot en samverkan som likar idealtypen men syftet bör vara att låta tio års verksamhet utvecklas till en sådan typ av samverkan. Det viktiga här tror vi är relationen med, och stödet från lärosätet. Vi bygger detta på våra intervjuer och på resultat från tidigare studier (Schilling & Johansson 2005). Där framkommer att stödet till de etablerade miljöerna är stort från högskoleledningen men att stödet försvinner i och med att finansieringen försvinner vid BTH. Att stödja profiler innebär, i mångt och mycket, att få med högskoleledningarna i eventuella framtida satsningar.

En sådan satsning får också konsekvenser för hur man bedömer ansökningar och utvärderar verksamheten. I bedömningen skulle man kunna använda sig till exempel av en högskolepanel som gör besök och diskuterar den långsiktiga inriktningen vid högskolan (jfr högskolepanelens arbete i SSF:s satsningar på Strategiska

Forskningscentra, se Schilling (kommande)). Detta skulle kunna komplettera de nuvarande bedömningsformerna. I utvärderingarna ska också högskolan involveras och behandlas explicit. Helt enkelt, utvärdera också högskoleledningarna för att förvissa er om att stödet finns och är aktivt.

KÄLL- OCH LITTERATURFÖRTECKNING

Litteratur

- Bruhin, G (1998). *Den tredje uppgiften. Högskolan och omgivningen i samverkan*. Stockholm: SNS Förlag.
- Deiaco, E, Johansson, M & Westlund, H (2005). *Ju mer vi är tillsammans... Utvärdering av Delegationen för regional samverkan om högre utbildning*. SISTER Arbetsrapporter 2005:40.
- DS 2004:21. *Finansiering av starka forskningsmiljöer – en internationell utblick*. Utbildnings- och kulturdepartementet.
- Etzkowitz, H (2005). *Trippelbelix – Den nya innovationsmodellen*. Stockholm: SNS Förlag.
- Faugert, S, Arnold, E, Jansson, T & Thoresson-Hallgren, I (2006). *KK-stiftelsens profilsatsning. En metautvärdering*. Rapport från KK-stiftelsen.
- Faugert, S, Arnold, E & Jansson, T (2006a). *Den nya tjänsteekonomin – Halvtidsutvärdering av KK-stiftelsens profilsatsning vid Karlstads universitet*. Rapport från KK-stiftelsen.
- Faugert, S, Jansson, T, Arnold, E & Zaman, R (2006b). *Mälardalen Real-Time Research Centre – MRTC – Slututvärdering av KK-stiftelsens profilsatsning vid Mälardalsens högskola*. Rapport från KK-stiftelsen.
- Faugert, S, Jansson, T, Arnold, E & Zaman, R (2006c). *Människa–Teknik–Miljö (MTM) – Slututvärdering av KK-stiftelsens profilsatsning vid Örebro universitetet*. Rapport från KK-stiftelsen.
- Gibbons, M, Limoges, C, Nowotny, H, Schwarzman, S, Scott, P & Trow, M (1994). *The New Production of Knowledge. The Dynamics of Science and Research in Contemporary Society*. London: Sage Publications.
- Karlsson, P (2004). *Forskarens socialisation: Kunskapssociologisk visit i doktoranders livsvärldar*. Umeå: Akademiska avhandlingar vid Sociologiska institutionen, Umeå universitet.

- Karlsson, P & Schilling, P (2006). *Nya teorier – ny kunskapsproduktion? Några teoretiska perspektiv på IVA:s universitetsframsyn 2005/2006*. SISTER Arbetsrapporter 2006:44.
- Lönn, M (2004). *Högskolan samverkar*. Stockholm: Höskoleverket.
- Merriam, S B (1988). *Case Study Research in Education. A Qualitative Approach*. San Fransico: Jossey-Bass.
- Patton, M Q (1987). *How to Use Qualitative Methods in Evaluation*. Newbury Park: Sage.
- Pickering, A (1995). *The Mangle of Practice. Time, Agency & Science*. Chicago & London: The University of Chicago Press.
- Prigge, G W (2005). University-Industry Partnerships: What Do They Mean to Universities? A Review of the Literature. *Industri and Higher Education*, vol 19, no 3, p 221-229.
- RRV (2001). *Från forskning till tillväxt: statligt stöd till samverkan mellan högskola och näringsliv*. Stockholm: Riksrevisionsverket.
- Schilling, P (2005). *Research as a source of strategic opportunity? Re-thinking research policy developments in the late 20th century*. Umeå: Umeå Studies in Economic History Nr 32/2005.
- Slaughter, S & Rhoades, G (2004). *Academic Capitalism and the New Economy*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.
- Thoresson-Hallgren, I, Faugert, S, Jansson, T & Arnold, E (2006:4). *Tillämpad signalbehandling – Slututvärdering av KK-stiftelsens profilsatsning vid Blekinge tekniska högskola*. Rapport från KK-stiftelsen.
- Ziman, J M (2000). *Real Science: what it is, and what it means*. Cambridge: Cambridge University Press.

KK-stiftelsens diarium

Slutredovisning av Profilprogrammet Människa-Teknik-Miljö

MTM:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen

MRTC:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen

Tillämpad signalbehandlings ekonomirapportering till KK-stiftelsen

CTF:s ekonomirapportering till KK-stiftelsen

Webbmaterial

Blekinge tekniska högskola 2006 www.bth.se/tek/ besökt 2006-11-22

MRTC – Mälardalens högskola 2006 www.mrtc.mdh.se besökt 2006-11-23

BILAGA 1 INTERVJUGUIDE UNIVERSITET/HÖGSKOLOR

Inledningsvis bör vi ge en kort presentation av oss själva och av projektet, dvs varför vi gör intervjuerna och vad vi är intresserade av (mycket allmänt hållet). Vi bör också informera om intervjupersonens rättigheter. Han/hon är med på frivillig basis. Vill IP inte svara på en fråga så behöver han/hon inte göra det. Han/hon kan också avbryta intervjun när som helst. Kanske också tala om att det bara är vi i projektgruppen som kommer att ha tillgång till inspelningarna. (Skulle IP mot förmodan inte vilja att intervjun spelas in, ja då får vi helt enkelt anteckna.) Det material som presenteras i rapporter kommer att ”anonymiseras”.

I. Om intervjupersonen

1. Till att börja med skulle jag vilja be dig att berätta lite grann om dig själv.
 - (Namn, kön)
 - Ålder?

2. Vilken är din nuvarande tjänst?
 - Doktorand/Lektor/docent/professor/annat?
 - Disputerat på [högskolan/universitetet]?
 - Om doktorand: Läst grundutbildningen på [högskolan/universitetet]?
 - Institution/enhet?
 - Vem finansierar?
 - Hur länge har du innehaft tjänsten?
 - Annan typ av arbete tidigare?

II. Profilen och lärosätet

1. Hur upplever du relationen mellan den forskargrupp du själv är med i, och [profilen] i stort?
 - Forskningsmässig status?
 - Samarbete?
 - Socialt?
 - Förhållandet mellan projektledning och profilledning?

2. Jag skulle vilja att du berättade lite om [profilen].
 - Övergripande beskrivning av forskningen.
 - Hur ser organisationen ut? (Antal medarbetare, hierarki, ledning etc.)
 - Seminarieverksamhet?
 - Profilens plats/position på lärosätet?
 - Relationen till institutionsledningen resp. fakultetsledningen?

3. Hur upplever du arbetsklimatet?
 - Kommunikationen?
 - Relationerna mellan olika projekt-/forskargrupper?
 - Sammanhållning?
 - Konflikter eller konstruktiva diskussioner?
 - Högt i tak?

4. Hur har du upplevt ledarskapet i profilen?
 - Finns det några speciella utmaningar i att leda den här typen av satsningar?
 - Vilka personliga egenskaper krävs?
 - Hur kan man tränas i att bli en framgångsrik projektledare?
 - Hur skulle du beskriva ett gott ledarskap?

5. Hur ser du på dig själv, tillhör du i första hand [profilen] eller projektet/projektgruppen?
 - Lärosätet?
 - Institutionen?
 - Disciplinen?

III. Projektet och samarbetet

1. Beskriv hur ni arbetar i [projektet]?
 - Vilka, förutom du, är involverade? (Företag, institutioner, universitet etc.)
 - Vem gör vad?

- Vilken är din uppgift?
 - Hur organiseras samarbetet?
 - Mötesformer? (Var/hur/hur ofta?)
 - Vad bidrar [högskolan/universitetet] med?
 - Vad bidrar företaget/företagen med?
 - Varför samverkan i detta projekt?
2. Vem tog initiativ till samarbetet?
- Hur gick det till?
 - Vem tog kontakt?
 - Fanns det redan etablerade kontakter?
3. Hur tycker du att arbetet fungerar?
- Får du gehör för dina idéer?
 - Kommer ni överens?
 - Hur fattas besluten?
 - Hur fungerar kommunikationen?
 - Möte på ”halva vägen”, eller är det någon part som är mer drivande?
4. Påverkar samarbetet med näringslivet din egen forskning?
- Vilka är fördelarna?
 - Finns det nackdelar och vilka är dessa i så fall?
5. Har samarbetet med näringslivet resulterat i någonting konkret i ditt fall?
- Innovation(er)?
 - Affärsidé?
 - Företag?
 - Patent?
 - Ny forskning?

- Nya kurser/föreläsningar/program?

IV. Syn på forskning

1. Hur skulle du vilja definiera ”forskning”?
2. Finns det en arbetsdelning mellan universitets-/högskoleforskare och näringslivsforskare?
[Kanske knyta an till det som sagts under ”Projektet”?]
 - Hur bör det vara?
 - Kunskapsutbyte?
 - Ömsesidigt utbyte eller mer anpassning från någon sida?
 - (I nödfall: Vad har du för uppfattning om företagsforskare?/ Hur upplever du att de uppfattar dig?)
3. Hur uppfattar du likheterna respektive skillnaderna mellan universitets-/högskoleforskning och näringslivsforskning vad gäller:
 - Metoder?
 - Teorier?
 - Resurser?
 - (”Inställning”?)
4. Hur ser du på publicering och patentering?
 - Hur resonerar man kring dessa frågor i de samarbetsprojekt där du deltar/har deltagit?
 - Vem äger resultaten?
 - Vad har du för utrymme att själv publicera resultat som kommer från projekt där samarbete skett?
5. Vad har du för förväntningar på samarbetet med näringslivet?
 - Vad vill du ha ut av samarbetet?

- Vilka förväntningar ställs på dig?

V. Om framtiden

1. Hur ser din närmaste framtid ut?
 - Möjligheter?
 - Problem?
 - ”Efter KK-stiftelsen”?
2. Vad tror du att du gör om 10 år?
3. Till sist: Är det någonting du vill tillägga, någonting som du anser att vi har glömt?

BILAGA 2 INTERVJUGUIDE NÄRINGS LIV

Inledningsvis bör vi ge en kort presentation av oss själva och av projektet, dvs varför vi gör intervjuerna och vad vi är intresserade av (mycket allmänt hållet). Vi bör också informera om intervjupersonens (IP) rättigheter. Han/hon är med på frivillig basis. Vill IP inte svara på en fråga så behöver han/hon inte göra det. Han/hon kan också avbryta intervjun när som helst. Kanske också tala om att det bara är vi i projektgruppen som kommer att ha tillgång till inspelningarna. (Skulle IP mot förmodan inte vilja att intervjun spelas in, ja då får vi helt enkelt anteckna.) Det material som presenteras i rapporter kommer att ”anonymiseras”.

VI. Om intervjupersonen

3. Till att börja med skulle jag vilja be dig att berätta lite grann om dig själv.
 - (Namn, kön)
 - Ålder?

4. Vilken är din nuvarande tjänst?
 - Disputerat på [högskolan/universitetet]?
 - Om doktorand: Läst grundutbildningen på [högskolan/universitetet]?
 - Avdelning?
 - Vem finansierar?
 - Hur länge har du innehaft tjänsten?
 - Annan typ av arbete tidigare?

VII. Företaget och profilen/högskolan/universitetet

6. Hur upplever du relationen mellan [företaget] och [högskolan/universitetet]?
 - Forskningsmässigt?
 - Samarbete?
 - Socialt?
 - [Profilens] betydelse? [Dels för företaget men kanske också för högskolan/univ.]

7. Jag skulle vilja att du berättade lite om [företaget].
- Övergripande beskrivning av forskningen.
 - Hur ser organisationen ut? (Antal medarbetare, hierarki, ledning etc.)
 - Seminarieverksamhet?
8. Hur upplever du arbetsklimatet?
- Kommunikationen?
 - (Relationerna mellan olika projekt-/forskargrupper?)
 - Sammanhållning?
 - Konflikter eller konstruktiva diskussioner?
 - Högt i tak?
9. Hur har du upplevt ledarskapet i profilen?
- Finns det några speciella utmaningar i att leda den här typen av satsningar?
 - Vad ska man undvika som projektledare?
 - Vilka personliga egenskaper krävs?
 - Hur kan man tränas att bli en god projektledare?
 - Hur skulle du beskriva ett gott projektledarskap?
5. Hur ser du på dig själv, tillhör du i första hand [företaget] eller projektet/projektgruppen?

VIII. Projektet och samarbetet

6. Beskriv hur ni arbetar i [projektet]?
- Vilka, förutom du, är involverade? (Företag, institutioner, universitet etc.)
 - Vem gör vad?
 - Vilken är din uppgift?
 - Hur organiseras samarbetet?
 - Mötesformer? (Var/hur/hur ofta?)
 - Vad bidrar [företaget] med?

- Vad bidrar [högskolan/universitetet] med?
 - Varför samverkan i detta projekt?
7. Vem tog initiativ till samarbetet?
- Hur gick det till?
 - Vem tog kontakt?
 - Fanns det redan etablerade kontakter?
8. Hur tycker du att arbetet fungerar?
- Får du gehör för dina idéer?
 - Kommer ni överens?
 - Hur fattas besluten?
 - Hur fungerar kommunikationen?
 - Möte på ”halva vägen”, eller är det någon part som är mer drivande?
9. Påverkar samarbetet med [profilen] din egen forskning?
- Vilka är fördelarna?
 - Finns det nackdelar och vilka är dessa i så fall?
10. Har samarbetet med [profilen] resulterat i någonting konkret i ditt fall?
- Innovation(er)?
 - Affärsidé?
 - Företag?
 - Patent?
 - Ny forskning?
 - Publikationer?
 - Föreläsningar/utbildningsuppdrag?

IX. Syn på forskning

6. Hur skulle du vilja definiera ”forskning”?
7. Finns det en arbetsdelning mellan näringslivsforskare och universitets-/högskoleforskare?
[Kanske knyta an till det som sagts under ”Projektet”?]
 - Hur bör det vara?
 - Kunskapsutbyte?
 - Ömsesidigt utbyte eller mer anpassning från någon sida?
 - (I nödfall: Vad har du för uppfattning om universitets-/högskoleforskare?/ Hur upplever du att de uppfattar dig?)
8. Hur uppfattar du likheterna respektive skillnaderna mellan näringslivsforskning och universitets-/högskoleforskning vad gäller:
 - Metoder?
 - Teorier?
 - Resurser?
 - (”Inställning”?)
9. Hur ser du på publicering och patentering?
 - Hur resonerar man kring dessa frågor i de samarbetsprojekt där du deltar/har deltagit?
 - Vem äger resultaten?
 - Vad har du för utrymme att använda resultat som kommer från projekt där samarbete skett?
10. Vad har du för förväntningar på samarbetet med högskolan/universitetet?
 - Vad vill du ha ut av samarbetet?
 - Vilka förväntningar ställs på dig?

X. Om framtiden

4. Hur ser din närmaste framtid ut?
 - Möjligheter?
 - Problem?
 - ”Efter KK-stiftelsen”?

5. Vad tror du att du gör om 10 år?

6. Till sist: Är det någonting du vill tillägga, någonting som du anser att vi har glömt?

TIDIGARE ARBETSRAPPORTER/WORKING PAPERS

- 2006:52 Olle Edqvist: Internationalisering av svensk forskning. Reflektioner från ett antal fallstudier.
- 2006:51 Linda Blomkvist & Göran Melin: Forskarstuderande under och efter utbildningen. Jämförande offentlig statistik från Sverige och Danmark.
- 2006:50 Enrico Deiacio & Göran Melin: Hur mår klinisk forskning? – en studie av FoU-verksamheten i Landstinget i Östergötland.
- 2006:49 Enrico Deiacio, Peter Schilling & Åsa Smedberg: Att möta kompetensbehov hos små och medelstora företag. En studie av KK-stiftelsens satsningar på Expertkompetensprogrammet
- 2006:48 Andreas Högberg & Göran Melin: Utvärdering av SSF:s satsning på Junior Individual Grants
- 2006:47 Åsa Smedberg & Göran Melin: Utvärdering av SSF:s satsning på Senior Individual Grants
- 2006:46 Ulf Sandström: Forskningsdebattens vad, vem, hur och varför
- 2006:45 Lillemor Kim: Kvalitet kontra kvantitet: Högskoledebatten 2005 – 2006
- 2006:44 Peder Karlsson & Peter Schilling: Nya teorier – Ny kunskapsproduktion? Några teoretiska perspektiv på IVA:s universitetsframsyn 2005/2006
- 2006:43 Karin Caldwell, Ulf J Johansson, Anders Liljas (ordf) & Göran Melin (sek): Utvärdering av INGVAR (Individual Grant for the Advancement of Research Leaders) - med avseende på utformning, urvalsprocess och ledarskapsprogram
- 2006:42 Peter Schilling & Maria Johansson: Finansiering och strategi - En fallstudie över KK-stiftelsens profil- och plattformssatsning vid Blekinge Tekniska Högskola
-
- 2005:41 Enrico Deiacio & Fredrik Lagergren med medverkan av Åsa Smedberg: Energisystemforskning – till vad och hur mycket? Utvärdering av programmet för Allmänna energisystemstudier
- 2005:40 Enrico Deiacio, Maria Johansson & Hans Westlund: Ju mer vi är tillsammans... – Utvärdering av Delegationen för regional samverkan om högre utbildning
- 2005:39 Maria Johansson, Lillemor Kim, John Storan & Sverker Sörlin: Bridging the Gap – Comparing Actions for Widening Participation in Higher Education in Sweden and England
- 2005:38 Anders Broström, Enrico Deiacio & Göran Melin: Vägval för Örebro universitet och Mälardalens högskola : Utredning av förutsättningar för fusion, allians eller annan samverkan
- 2005:37 Hans Löf & Anders Broström: Does Knowledge Diffusion between University and Industry Increase Innovativeness
- 2005:36 Lillemor Kim & Per Janson: Kompetens för evidens – om Vårdalstiftelsens särskilda kompetenssatsningar
- 2005:35 Göran Melin: De nya kulturutbildningarna - en undersökning av nya typer av högskoleutbildningar på kulturområdet
- 2005:34 Enrico Deiacio & Anders Broström: Kunskapsregion Stockholm på världsmarknaden - möjligheter och utmaningar för det regionala tillväxtprogrammet
- 2005:33 Lillemor Kim & Ewa Olstedt : Utbildningsvetenskapliga kommittén - en ny aktör i forskningslandskapet
-
- 2004:32 Anders Broström, Enrico Deiacio & Sverker Sörlin: Tekniska universitet på världsmarknaden? -motiv och förutsättningar för en strategisk allians mellan KTH och Chalmers
- 2004:31 Sverker Sörlin, Instituttssektorn, högskolan och det svenska innovationslandskapet
- 2004:30 Sverker Sörlin (ordf.), Mårten Carlsson, Britt-Marie Drottz-Sjöberg och Göran Melin: Utvärdering av det svenska medlemskapet i IIASA
-
- 2003:29 Göran Melin : Effekter av postdoktorala studier
- 2003:28 Hans Westlund : Regionala effekter av högre utbildning, högskolor och universitet. En kunskapsöversikt.
- 2003:27 Anders Broström, Hans Löf & Carolina Sigfridsson: Kartläggning av högre utbildning och universitetsforskning i Mälardalen
- 2003:26 Bo Persson: Typifying Scientific Advisory Structures and Scientific Advice Production Methodologies
- 2003:25 Sandström, Ulf & Martin Hällsten: Företagens finansiering av universitetsforskning – en översikt i mars år 2003
- 2003:24 Janz, Norbert, Löf, Hans & Bettina Peters: Firm Level Innovation and Productivity : Is there a Common Story Across Countries?
- 2003:23 Hans Löf: Dynamic Optimal Capital Structure and Technological Change
- 2003:22 Ulf Sandström, Laila Abdallah, Martin Hällsten: Forskningsfinansiering genom regional samverkan
-
- 2002:21 Jan-Eric Degerblad, Olle Edqvist och Sam Häggglund: Utvärderingsspelet
- 2002:20 Laila Abdallah: Resultat eller process : Trender inom utvärdering av svensk högskoleutbildning under 1990-talet
- 2002:19 Henrik Karlsson: Konstnärlig forskarutbildning i Norden

- 2002:18 Ingrid Schild & Sverker Sörlin: The Policy and Practice of Interdisciplinarity in the Swedish University Research System
- 2002:17 Tobias Harding, Ulf Sandström, Sverker Sörlin & Gella Westberg: God avkastning på marginellt risktagande? Bidrag till en utvärdering av nordiskt forskningssamarbete inom ramen för NOS.
- 2002:16 Sverker Sörlin: Fungerar forskningssystemet?: Några strategiska frågor för strategisk forskning
- 2002:15 Hans Lööf & Almas Heshmati: The Link Between Firm Level Innovation and Aggregate Productivity Growth : A Cross Country Examination
- 2002:14 Göran Friberg: Svenska Tekniker 1620-1920 : Om utbildning, yrken och internationell orientering
- 2002:13 Maria Wikhall: Culture as Regional Attraction : Migration Decisions of Highly Educated in a Swedish Context
- 2002:12 PREST, University of Manchester: A Comparative Analysis of Public, Semi-Public and Recently Privatised Research Centres
- 2002:11 Henry Etzkowitz: The Triple Helix of University - Industry - Government : Implications for Policy and Evaluation
- 2002:10 Lillemor Kim: Masshögskolans paradoxer – fem inlägg i den svenska högskoledebatten
- 2002:09 Sverker Sörlin: Cultivating the Places of Knowledge
-
- 2001:08 Bo Persson : Reluctant Agencies : Sectorial Agencies and Swedish Research Policy in the 1980s
- 2001:07 Martin Meyer : Science & Technology Indicators Trapped in the Trippel Helix?
- 2001:06 Kunskapssystem i förändring, Verksamhetsprogram 2001-2003
- 2001:05 Verksamhetsberättelse 1999-2000, Föreningen för studier av forskning och utbildning
- 2001:04 Ulf Sandström : Om den svenska arkitektur-, bostads- och stadsbyggnadsforskningens karaktär
- 2001:03 Jenny Beckman, Mats Brenner, Olle Persson & Ulf Sandström : Nya arbetsformer inom diabetesforskning – studier kring en nätverkssatsning
- 2001:02 Lillemor Kim, Robert Ohlsson & Ulf Sandström : Kan samverkan mätas? Om indikatorer för bedömning av KK-stiftelsens satsningar
- 2001:01 Alexander Kanaev & Albert Tuijnman : Prospects for Selecting and Using Indicators for Benchmarking Swedish Higher Education